TÜRK-İŞ

Ekim
1965
sayı
32

Seçime doğru...

Yurt
için
önemli
gün:
10
Ekim

AYLIK DERGİ

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU

EKİM

1 9 6 5

YIL : 3
SAYI : 32

Fiatı : 250 Krş.
1 Yıllık 25.00 TL.

TÜRK - İŞ ADINA İMTİYAZ SAHİBİ
Seyfi DEMİRSOY

Genel Yayın Müdürü
Oktay POYRAZ

Yazı İşleri Müdürü
Özer ESMER

İDARE ve YAZIŞMA ADRESİ
İşçi Sigortaları Hanı
Atatürk Bulvarı Kat 1/2
YENİŞEHİR — ANKARA
Telefon :
12 66 18 — 12 37 67

TÜRK - İŞ DERGİSİ BASIN AHLÂK YASASINA UYMAYI KABUL ETMİŞTİR.

DİZİLDİĞİ VE BASILDIĞI YER
Sâlih
MATBAASI - ANKARA — 1965

SUNUŞ

Yargıtay 9 uncu Hukuk Dairesi tarafından verilmiş, «işkolu esasına göre göre kurulu sendikaların işyerlerinde toplu sözleşme yapamayacaklarını» öngören karar, Eylül'ün son günlerini, bütün sendikacılara zehir etti. Bugünlerde, karşılaşacağımız bütün sendikacıları, bu kararın üzüntü ve endişesi içinde bulacaksınız. Tek soru şudur: Bu mesele nasıl hallolacak?

Türk işçi hareketini temsil eden sendikaların yöneticileri bu endişelerinde ve üzülmekte elbette haklıdırlar. Ancak, endişelerin, sendikacılık hareketinin içinde bulunduğu tehlikenin doğurduğu heyecanın, akıllara getirmediği bir husus var: Yargıtay'ın bugüne kadar defalarca tanık olunan anlayış.

Gerçekten, Türk Adliyesinin en mümtaz simalarının meydana getirdiği bu yüksek mahkeme, her zaman fikirlere, saygılı olmuş, her fikri dinlemiş ve her gerektiğinde kararlarını yeniden gözden geçirmiştir. Bu anlayış ve tutumdur ki, Yargıtay'ı, bağımsız Türk Adliyesinin sembolü hâline getirmiştir.

Bazı müesseseler vardır ki, rejimin teminatı yolunda, her yurttaşa güven vermektedirler. Bu müesseselerin önde gelenlerinden biri de Yargıtay'dır. Bu güven yurttaşta nasıl yerleşmiştir. Bunun çeşitli sebepleri var. Birincisi, bu yüksek mahkemenin, en doğru ve âdil kararı verebilmek gayreti içinde bulunduğunun bilinmesidir. Bunun yanı sıra genç bilinmektedir ki, nereden gelirse gelsin, herhangi bir baskı teşebbüsünün, kapısından giremeyeceği kuruluşlardan birisidir Yargıtay. Hiçbir kimse çıkıp, diyemez ki, «Yargıtay, şu ya da bu kararını herhangi bir baskının tesirinde kalarak vermiştir.»

Bu gerçekleri sendikacılar da bilmektedirler. Ama ne var ki, sendikacılar şu anda, tehlikede bulunan toplu sözleşme düzeninin sarsılmasının, çalışma hayatımızda yaratacağı huzursuzluğun endişesi içindedirler. Ve bu yüzden de, bildikleri gerçekleri dahi hatırlamamaktadırlar

Sendikacılarımızdan, bu gerçeği gözden uzak tutmamalarını istiyoruz.

Saygılarımızla

BU SAYIMIZDA

KAPAK

ÖN KAPAK :

10 Ekim seçimleri yaklaşırken Türk işçi hareketi ne düşünüyor. İç sayfalarımızda bu konuyla ligili yazıları okuyup, düşüncelerini öğreneceksiniz.

ARKA KAPAK :

Gittikçe artan fiyatlar bir tehlike olmaya başladı! Gıda fiyatlarında, 1964 ve 1965 in mukayesesi bu tehlikeyi açıkça ortaya koymaktadır. İşin kötüsü, fiyatlardaki yükselme eğilimi devam etmektedir.

BAŞYAZI

ON GÜN KALA

Seçimlere on gün kala, partilerin tutumları, iki sayı önce, bu köşede açığa vurduğumuz endişenin ne kadar haklı olduğunu gösterdi.

"Önce yurt menfatleri düşünülsün, partiler, partililer, kendi çıkarları uğruna, memleket düzenini tahrip edecek, kardeşi kardeşin, babayı oğulun yüzüne baktırmayacak propagandalara girmekten, yıkıcı olmaktan kaçınsınlar" **demiş, yurt selâmetinin bunu gerektirdiğini belirtmiştik.**

Bugün yurdumuzda, düşünen birçok insan memleketin genel görüşünü ibretle seyretmektedir.

10 Ekim seçimleri, gerçekten, Türkiye için hayati bir önem taşımaktadır. Ama bu önem, seçim mücadelesinin bu seviyeye, daha doğrusu bu seviyesizliğe gelmesi için bir sebep değildir. Aksine, seviyeli bir seçim mücadelesi, Türkiye'ye inanılmayacak kadar çok şey kazandıracaktı; bugün içinde bulunduğumuz ve üzüntüyle seyrettiğimiz durum ise, yurdumuza çok şey kaybettirmektedir.

Bu kadar kırıcı olan seçim mücadelesi, 10 Ekim günü sona erse, insan bir ölçüde teselli bulabilir. Ancak, bugüne kadar tecrübeler göstermiştir ki, seçim mücadelesinde berhava edilen iyi münasebet köprüleri, seçimlerden sonra da kolay kolay kurulamıyor ve seçim öncesinin yükselmiş tansiyonu, partiler arası münasebetleri uzun bir süre, hatta diğer seçime kadar etkiliyor. Bu çekişmelerin en kötü, en zararlı sonucu ise Parlâmentoda kendini gösteriyor. Fikir ayrılıkları, ana meselelerdeki görüş farkları bir yana bırakılırsa, geçen devrede bir çok kanun, bazı teferruat noktalarda, lüzumsuz tartışmalar, birinin "ak" dediğine, karşısındakinin, kendisini mutlaka "kara" demek zorunluğunda hissetmesi yüzünden, Meclisten günler, hatta aylarca gecikerek çıkmıştır.

Partilerin yetkilileri, bu meseleler kendileriyle konuşulunca, söylenenleri tamamen doğru buluyor, kendilerinin de bu durumdan şikâyetçi olduklarını söylüyorlar. "Öyleyse" diyorsunuz, "kırıcı olmayın, seviyeli bir seçim mücadelesi yapın.." **Başlarını acıklı acıklı sallayıp,** "karşımızdaki partilerin tutumunu görmüyor musunuz? İşi onlar bu duruma sokuyorlar" **cevabını veriyorlar ve herşey ayni şekilde devam ediyor.**

Bunda da partileri haklı bulmak imkânsızdır. Partiler, tutumlarını karşılarındaki partinin ya da partilerin davranışlarına göre değil, yurt çıkarlarına göre ayarlamalıdırlar. Memleket menfaatlerinin gerektirdiği gib hareket, o partiye çok şey kazandıracak ve uzun vâdede seviyeli bir seçim mücadelesinin yerleşmesini sağlayacaktır.

İşin acı tarafı, seçim mücadelesinin gikfir alanından, demagoji ve tezvirat alanına kaydırılmış olmasıdır. Aslında, fikir tartışmalarına, yurt sorunlarının dile getirilmesine o kadar ihtiyaç olmasına rağmen, partiler bünyeleri icabı, özellikle teşkilâtlarında, seçim mücadelesini, yekdiğerinin kirli çamaşırlarını ortaya dökmek sayıyorlar. **Şu ana kadar, bazı liderlerin konuşmaları dışında, bir takım önemli sorunların, hâl çareleri de gösterilerek, ele alındığını duyamadık Bu, toplumumuz hesabına gerçekten çok büyük bir kayıptır.**

"Bu seçimler Türkiye için büyük önem taşımaktadır." **dedik Yurdumuz geri kalmış bir ülkedir. İster** "geri kalmış" **diyelim, ister, geri kalmış ülkelere uluslararası münasebetlerde verilen, bizim de benimsediğimiz,** "az gelişmiş" **deyimini kullanalım; bir gerçek var ki, ortadadır: Türkiye geri kalmış bir ülkedir .**

Bir tarım ülkesi olmamıza rağmen, tarımımız gelişmemiştir. Tarım sektöründe çalışan nüfusun yüzde 90'ı tarım gelirinin % 48 ini, geri kalan yüzde 10 da, gelirin % 52 sini almaktadır. Sanayileşme yolundaki bütün çabalarımız, aslında, gerçek anlamda sanayileşmeye en büyük darbeyi vuran, montaj sanayiinden ileri gidememiştir. Tabiî kaynaklarımızın işletilmesinde, yurt çıkarları düşünülmemekte, birçok yerde yeraltı zenginliklerimiz heba olmaya terkedilmektedir. Plâna bağlanan kalkınma, plân hedefleri, günlük politik çıkarlar yüzünden ihmâl edildiği için gerçekleştirilememekte, öngörülen kalkınma hızının çok altında kalınmaktadır. Bunun bir örneği, iktisadi devlet teşebbüslerinin yeniden düzenlenmesi için çıkarılan kanunun uygulanmasında görülmektedir. İşçilerin, bu kuruluşların yönetimine katılmaları için kanunda belirtilen tüzük hâlâ çıkarılmamıştır.

Bu örnekleri yüzlerceye çıkarmak mümkündür.

Memleketin durumu bu görünümdeyken, seçimler sonunda kurulacak meclis'ten çok işler beklenildiğini, hatta bu meclisin, ülkemizi geri kalmışlıktan kurtarma yolunda en büyük sorumluluğu yüklenecek meclis olacağını söylemek, mübalağa olmayacaktır.

Bugünün demokrasi anlayışında, "oy alıp geldim, dört yıl bildiğimi yaparım" **düşüncesi yer almamaktadır. Herhangi bir parti, oyların ne kadar çoğunluğunu almış olursa olsun, memleket idaresinde, kamu oyunun ve demokratik rejimin vazgeçilmez unsurları olan** "baskı gruplarının" **görüşünü almak zorundadır. Türkiye'nin ekonomik kurtuluşu buradadır. Parti çıkarlarından önce, yurt menfaatlerinin düşünülmesi, yurttaşları kamplara ayırmaktan kaçınılması** -ki, bölünmelerin nereye kadar gideceği ve nerede, ne sonuç vereceği bilinmez, **kurulacak mecliste ciddiyetle ve samimi olarak yurt sorunlarına eğilinmesi, parlâmento dışındaki müesseselerle işbirliği yapılması...**

Ve, bütün bunların önünde, samimiyetle memleketi düşünmek. Daha seçimlerde, sonradan birbirinin yüzüne bakamıyacak, işbirliği yapamayacak hâle gelmemek...

TÜRK-İŞ

Seçime doğru...

İşçi ve toplum aleyhine çalışanları seçmeyeceğiz

Türk-İş'in işçi ve toplum aleyhine çalışan milletvekilleri için açtığı **«seçtirmeme kampanyası»**, bütün kamu oyunun da desteğini kazandı. Kampanyayı önlemek için girişilen baskı ve yıldırma hareketlerine rağmen, seçilmemesi gereken milletvekillerinin bulunduğu illerde, işçiler olsun, diğer seçmenler olsun, bu listelere oy vermemek için kararlı görünüyorlar. Bu arada, sendikacılar yoğun bir çalışmaya girişerek, Türk-İş'in bu şahısları niçin seçtirmemek istediğini, halka ve özellikle köylü yurttaşa anlatmaktadırlar.

Türk-İş Genel Merkezi bu konu ile ilgili olarak, teşkilâtına **«önemlidir»** kaydını taşıyan bir genelge yayınlanmıştır.

Genelgede şöyle denilmektedir:

«1. Türk-İş'in işçi ve toplum aleyhine çalışmış milletvekillerini yeniden seçtirmeme kampanyası, yapılmak istenen bütün baskı hareketlerine rağmen, işçi arkadaşlarımız ve kamu oyu tarafından benimsenmiştir. Bunun bir sonucu olarak da «Yeniden Seçtirilmemesi Gereken Milletvekilleri» listesine alınan 9 kişiden, altısı ön seçimler sonucunda seçim listelerine girme imkânını kaybetmişlerdir. Ön seçimler yapıldığı günlerde toplantı halinde bulunan Türk-İş Yönetim Kurulu seçtirmeme kampanyasının olumlu sonuçlanması için bütün tedbirlerin alınmasına, işçi ve toplum aleyhinde çalışmış bulunan milletvekillerinin merkez kontenjanından aday gösterilmeleri halinde de o partiyi işçi ve toplum aleyhine çalışıyor saymaya karar vermiştir.

2. Ön seçimlerde yoklamaları kazanarak aday listelerine giren milletvekilleri şunlardır :

Ali Şakir Ağanoğlu (Trabzon CHP)

Sait Sina (Yücesoy (Konya AP)
Ruhi Soyer (Niğde (CHP)
İhsan Önal (İçel AP)

Kırşehir'de katıldığı ön seçimi kaybetmiş bulunan Ahmet Bilgin de Millet Partisi tarafından Konya listesine merkez kontenjanı adayı olarak alınmıştır.

3. Yukarıda isimleri yazılı şahısların bulundukları listelere oy verdirilmemesi için bu illerde kesif bir çalışmaya girilmesi gerekmektedir.

Bir sorumuz var...

Kayseri'de düzenlenen bir A.P. mitinginde, sendikacı olduğunu iddia eden (!) bir zat şöyle diyor :

«İşçiye grev hakkının verilmesi için zamanın erken olduğu kanaatindeyiz. Bu, sadece benim değil, partimin görüşüdür...»

Bu görüş'ün (!) tekzip edileceğini umduk. A.P. yetkililerinden hiç bir ses çıkmadı. Belki, haber gözlerinden kaçmıştır diye tekrarlayıp, soruyor ve bu konuda mutlaka bir açıklama yapılmasını bekliyoruz.

1) Adalet Partisi, işçiye grev hakkı verilmesinin aleyhinde, ya da henüz erken olduğu kanaatinde midir?

2) Bu kanaate sahip değilse, Kayseri'de konuşan sözde sendikacı ve onun gibi düşünenlere, kendi adına konuşma yetkisi vermeğe devam edecek midir?

3) İşçiye grev hakkının verilmesini lüzumsuz, ya da henüz erken buluyorsa, iktidara geldiği taktirde, bu hakları işçinin elinden almak için herhangi bir çalışma yapacak mıdır?

Bir daha tekrarlayalım; yetkili bir ağızdan ve açık cevabın verilmesini bekliyoruz...

4. Türk-İş, şimdiye kadar başarıyla yürüttüğü partiler üstü politikasına bundan sonra da devam ka rarındadır. Seçtirilmemesi gereken milletvekilleri listesine parti ayırımı gözetilmeden sadece toplum ve işçi aleyhine çalışmış şahısların a lınmış olması bunun bir delilidir.

5. Trabzon, Konya ve Niğde'deki teşkilâtlarımız, seçtirilmemesi gereken milletvekillerinin bulunduk ları listelere oy verilmemesi için çalışırlarken, özellikle, bu hareke tin herhangi bir partiye karşı olmadığını ve Türk-İş'in partilerüstü politikasnı işçi arkadaşlarımız ve hal ka açık olarak anlatmalıdırlar. Gene bu arada, oy verilmemesi için çalışılacak listelerin karşısındaki partilerden gelebilecek işbirliği tek liflerini kesin olarak reddetmelidir ler. Seçtirmeme kampanyası, tamamen Türk işçi hareketinin malıdır ve yukarda da belirtildiği gibi, ne bir partiye karşı ne de bir parti yararınadır.

Gaye, işçi ve toplumun menfaa tidir.

6. İllerde seçtirmeme kampanyasını yürütmek üzere, komiteler kurulması tavsiye olunur. Kampanyanın her çeşit işleri bu komiteler tarafından yürütülmeli, konuşmalar bildiriler, toplantılar bu komite tarafından düzenlenmelidir.

7. Komiteler, gerekirse, Genel Merkez'den ve civar illerdeki sendikalardan yardım istemelidirler.

8. Mahallî basınla sıkı bir işbirliği yapılmasına çalışılmalıdır.

9. İllerin özelliklerine göre yapılması gereken bütün işler, komitelerin insiyatifine bırakılmıştır.

10. Konuşmalarda işçi arkadaşlarımız, halk ve köylülere, bu şahısların niçin seçtirilmemesi gerek tiğini etraflıca anlatmalıdır. Bu hu sustaki bilgi, daha önce gönderil miş bulunan «seçtirilmemesi gerek li milletvekilleri» başlıklı broşürde geniş olarak mevcuttur.

11. Seçtirmeme kampanyası sırasında karşılaşılacak her türlü güç lük ve engelleme hareketi derhal Genel Merkez'e bildirilmelidir.

2. Seçtirmeme kampanyasının başarıyla sonuçlanması, önümüzdeki devre işçi ve toplum menfaatlerinin meclis'te daha rahat korunmasını sağlayacaktır.

Bu hareket, Türk işçisinin gücünü, işçi hareketini küçükseyenlere bir kere daha gösterecektir.

İşçi şuuru ve dayanışmasının her zaman olduğu gibi, bu defa da muvaffak olacağına inanıyor ve güveniyoruz.

Saygılarımla
Genel Sekreter
Halil TUNÇ

MAHKEMEDE — Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy ve Genel Sekreter Halil Tunç, seçtirmeme kampanyası ile ilgili olarak açılan davanın ilk duruşmasında.

İşçi ve toplum aleyhinde çalışan milletvekillerini seçtirmeme kampanyası açtıkları için haklarında dâva açılan Türk-İş yöneticilerinin yargılanmasına, 29 Eylül tarihinde Ankara Toplu Asliye Ceza Mahkemesi'nde başlanmıştır.

Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy ve Genel Sekreter Halil Tunç'un savunmasını, Aydın Milletvekili Orhan Apaydın ve Ankara Milletvekili Burhan Apaydın yapmaktadır.

Sayısı yüzü aşan kalabalık bir sendikacı ve gazeteci topluluğu tarafından ilgiyle izlenen üç saatlik oturumda, savcının iddianamesi okunmuş ve sanık Demirsoy ve Tunç'tan, bu konuda ne düşündükleri sorulmuştur.

Demirsoy ve Tunç, sendikaların demokratik baskı grupları olduğunu, konfederasyonun, işçi ve yurt çıkarlarına aykırı çeşitli davranışlarda bulundukları için kara listeye aldığı dokuz milletvekili için bastırdığı broşürle sadece bir hak kullanmış olmayıp, bir vatan görevi yaptığını söylemişlerdir.

Avukat Apaydın kardeşler ise, sosyal devletin savcılarının, işçilerin Anayasa teminatı altındaki haklarına müdahele etmemeleri gerektiğini savunmuşlar, toplatılan broşürlerin iade edilmesi gerektiğini ileri sürmüşlerdir.

Üç saatlik oturumun sonunda, yargıçlar kurulu, ön seçimlere girecek aday listelerinin, siyasî partiler tarafından ne zaman Yüksek Seçim Kurulu'na verildiğinin, Kurul'dan sorulmasına karar vermiş ve duruşmayı ayın 13 üne bırakmıştır.

Yargılama hakkındaki etraflı haberi önümüzdeki sayımızda bulacaksınız.

Dağıtım :

Gereği için Trabzon, Konya Niğde, Erzincan ve İçel teşkilâtına bilgi için, teşkilâta»

KONYA'DA

Konya sendikacıları, seçtirmeme kampanyası için bir komite kurmuşlardır. Komite, ilk toplantısında iş bölümü yapmış, seçtirmeme kampanyası ile ilgili tedbirleri görüşmüş ve bir de bildiri yayınlamıştır. **«Topluma hizmet etmedikleri gerçekleşen ve bu sebeple Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonumuzca, yeniden milletvekili seçtirilmemesi karar altına alınan A.P. Konya milletvekili ve milletvekili adayı Sait Sina Yücesoy ile, Kırşehir'de önseçimi kazanamayarak, partisince kontenjan adayı olarak Konya'ya verilen M.P. li Ahmet Bilgin'in milletvekili seçilmemelerini temin için, mensup oldukları parti listelerine oy verilmemesine karar verdik.»** diye başlayan bildiride, yapılacak çalışmalar belirtilmektedir.

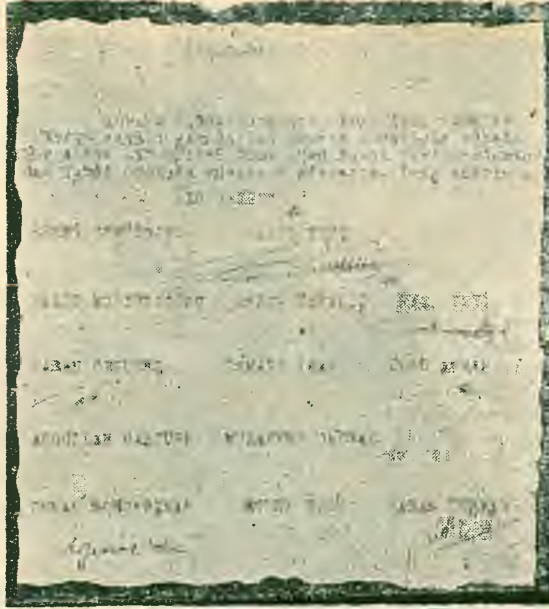
ERZİNCAN'DA

Türk-İş tarafından seçtirilmeyecek milletvekilleri listesine alınan CHP. Erzincan Milletvekili Zeynel Gündoğdu önseçimleri kaybettikten sonra, partisinden istifa etmiştir. C.H.P. Genel Başkanı İsmet İnönü'ye yazdığı istifa mektubunda, Türk-İş'e karşı kendisinin korunmamış olmasından şikâyet eden Gündoğdu, seçimlere bağımsız aday olarak katılmaktadır.

Ne var ki, işçi ve toplum aleyhtarı bu milletvekilinin Erzincanlılardan hiç oy almaması için, oradaki bütün sendikacı ve işçiler kararlıdır.

DİĞER İLLERDE

Bunların dışında, Niğde'de Ruhi Soyer'in bulunduğu C.H.P., İçel'de İhsan Önal'ın bulunduğu A.P. ve Trabzon'da da Ali Şakir Ağanoğlu'nun bulunduğu C.H.P. listelerinin oy almaması için her türlü çalışma yapılacak, kanunların işçilere tanıdığı hak kullanılacaktır.

YÖNETİM KURULU ÜYELERİ İÇİN DAVET — Türk-İş Yönetim Kurulu üyelenin ifade vermek üzere savcılığa daveti üzerine, Emniyet Birinci şubeye mensup bir polis, yukarda fotokopisi görülen tebellüğ ilmühaberini Yönetim Kurulu üyelerine imzalatmıştır.

TÜRK-İŞ'in AÇIKLAMASI

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu aşağıdaki açıklamayı yapmayı gerekli görmüştür.

«Son günlerde bazı gazetelerde yetkisiz çevrelerin beyanlarına dayanılarak, Türk-İş'in şu, ya da bu partiyi destekleme kararında olduğu yolunda haberler yayınlanmaktadır.

Türk işçi hareketini temsil eden Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu, beşinci genel kurulunda alınan karar ve ana tüzüğünde belirtildiği üzere kesin olarak, partilerüstü bir politika gütmektedir. Bu politika, Eylül ayı başında toplanan Türk-İş Yönetim Kurulunca da gözden geçirilerek onaylanmış ve devamına karar verilmiştir.

Netekim, Türk-İş Yönetim Kurulu toplantıları sonunda yayınladığı bildiride bu hususu şu sözlerle açıkça ortaya koymuştur.

«Türk-İş Ana Tüzüğünde belirlenmiş ve yetkili organlarınca da tasvip görmüş partiler üstü politikasına memleket menfaatleri değişik bir yol tutulmasına lüzum gösterinceye kadar devam etme kararındadır.»

Türk-İş Ana Tüzüğünün 3. maddesi ise, partilerüstü politikanın ancak Türk-İş yetkili organlarıyla Türkiye'deki bütün işçi kuruluşları temsilcilerinin müşterek kararı ile değiştirilebileceğini âmirdir.

Türk-İş daha önce de açıkladığı gibi, sadece işçilerin değil, topyekûn Türk toplumunun meselelerini hal yolunda çalışacaktır. Toplum çıkarları ile aynı yönde olan işçi çıkarlarının gerçekleştirilmesinde en faydalı ve gerçekçi yolun, partiler üstü politika olduğu bugüne kadar yapılan deneme ile görülmüştür. Ayrıca, Türk işçi hareketinin gerçek gücüne kavuşma yolundaki çabaları da bu politika sayesinde gerçekleştirilmektedir.

Sonuç olarak; Sendikacılara, işçi kardeşlerimize ve kamu oyuna kesinlikle duyururuz ki, Türk-İş, parti farkı gözetmeksizin açtığı 9 milletvekili ile ilgili seçtirmeme kampanyası hariç olmak üzere, partiler üstü politikasına devam edecektir.»

TÜRK - İŞ Yönetim Kurulu da İfade Verdi

SAVCILIKTA — Türk-İş Yönetim Kurulu üyelerinin ifade vermek üzere savcılığa çağrıldığının duyulması üzerine, kalabalık bir sendikacı grubu da Adliyeye gitmiştir. Resimde, Yönetim Kurulu üyeleri ve diğer sendikacılar Cumhuriyet Savcısının kapısı önünde.

Ankara Adliyesi, son günlerde sendikacıların bir uğrağı haline getirilmiştir. Gün geçmemektedir ki, polis, ya da bir postacı, savcılığın davetini, mahkeme celbini ya da buna benzer bir evrakı Türk-İş Genel Merkezine getirmesin.

Son olarak, Ankara Savcılığı, Türk-İş Yönetim Kurulu üyelerini ifade vermek üzere savcılığa çağırmıştır. .

Yönetim Kurulunun Ankara'da bulunan üyeleri Savcılığa giderek ifadelerini vermişlerdir.

Türk-İş Başkan Vekili Hasan Özgüneş, savcının yanından çıktıktan sonra, basın mensuplarının bir sorusu üzerine şunları söylemiştir:

«Dün Zonguldak'ta, Çan'da, Siverek'te, Demriköprü'de askerleri işçilerin karşısına çıkaran zihniyet, şimdide karşısına sendikacıları almış her fırsattan istifadeye çalışmaktadır. Ancak, Türk işçisi olsun, onları temsil eden sendikacılar olsun, her türlü baskıya karşı koyacak güç ve azimlidir.»

BİR AY İÇİNDE

Son bir ay içinde, Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy, Genel Sekreter Halil Tunç, Türk-İş Dergisi yazı İşleri Müdürü Özer Esmer, Tokat'ta polis tarafından çevrilen eğitim arabasındaki üç Türk-İş mensubu, Abdullah Bilen, Fettah Akan ve Aydın Öztepe'den sonra Türk-İş Yönetim Kurulu da savcı önüne çıkmış bulunmaktadır.

Ankara Savcılığı, ayrıca, Türk-İş Mali Sekreteri Ömer Ergün'ün dokunulmazlığının kaldırılması için müracaatta bulunmuştur. Bilindiği gibi, Ergün Cumhurbaşkanı kontenjanından senatördür.

Amaç : yurt çıkarları

Türk-İş'in seçtirmeme kampanyası, yurt ölçüsünde büyük akisler yaptı ve genellikle kamuoyunun onayıyla karşılandı. Ancak, bazı çevreler, böyle bir kampanyayı birtürlü hazmedemediklerini her fırsatta belirtiyorlar. Bunlara göre, Parlâmento herşeyin üstünde bir kuvvettir, hiç kimse, ya da hiçbir kuruluş, onun teşkiline bu çeşit «seçtirmeme kampanyalarıyla», **ya da** «seçtirme kampanyalarıyla» **müdahale edemez.**

Bu görüşte olanlar, ya bilmediklerinden, ya da bilmez görünmek işlerine geldiğinden, hergün, durmadan demokrasi nutukları çektikleri halde, demokratik rejimin gereklerini unutuyorlar. «Demokrasiyi işime gelen yönleriyle alırım, işime gelmeyen tarafını almam» **düşüncesi, ancak güdümlü demokrasilerde rastlanabilen bir düşünce tarzıdır. Demokrasiyi ya olduğu gibi benimseyeceksin, ya da politika hayatından silinip gideceksin... Bundan başka bir ihtimal varit olamaz.**

Parlâmento, elbet saygı değer, elbet herşeyin üstünde bir kuvvettir. Ama bu demek değildir ki, Parlâmento murakabe edilemez. Parlâmentoyu murakabe etmek, murakabe sonucunu da seçimlerde göstermek, seçmenlerin hakkı ve görevidir. Bu hak seçmenlerin elinden alınmağa kalkışılırsa, zaten demokrasi kalmaz. Seçmenler, murakabe haklarını, bazı teşekkülleri aracılığıyla kullanırlar. Bu teşekküllere «baskı grupları» **denilir. Sendikalar bu baskı**

gruplarından biridir ve ilim adamlarına göre, sendikaların baskısı, dünyanın her yerinde ve her zaman toplumun menfaatleri yönünde olmuştur, olmaktadır. Bu, Türk-İş'in verdiği ilk örnekte de görüldüğü gibi, yurdumuzda da toplum yararına işleyecektir. Türk-İş'in gayesi, sadece işçinin menfaatlerini değil, toplumun menfaatlerini korumaktır. Çünkü, toplumun çıkarları ile işçinin çıkarları ayni yönde olduğu için toplumun menfaatleri korunursa, işçinin menfaatleri kendiliğinden korunmuş olacaktır...

TÜRKİYE'DE DURUM :

Bugün, yurdumuzda birtakım müesseseler vardır ki, yurt sorunlarına ciddiyetle eğilmekte, rejimin korunması ve yurt kalkınmasında ne kadar kararlı olduklarını her fırsatta göstermektedirler. Bu müesseseler, gençlik, ordu, basın ve işçi hareketidir. En büyük baskı grupları sayılan bu kuruluşların hepsinin birden ayni paralelde olmaları, yurt sorunlarının çözümlenmesinde, kalkınmanın gerçekleştirilmesinde ayni görüşle ve ayni çıkış noktasından hareket etmeleri ender rastlanan bir durumdur.

Genel olarak ,ordular muhafazakâr, demokrasi yerine totaliter rejimleri tercih eğilimindedirler. İşçi hareketleri ise, mevcut durumun geliştirilmesi, sosyal adalet ilkelerinin ileriye doğru götürülmesini savunurlar... Türk ordusu, ise, daima ileri hareketlere yönelmiştir. Türkiyede tarih boyunca bütün ileri hareketler, bütün devrimler orduya dayanılarak yapılmıştır. Bunun son örneği olarak, Anayasamızı gösterebiliriz. Gerçekten de, sosyal adalet ilkelerini benimseyen bugünkü Anayasamız, Türk Silahlı Kuvvetlerinin gerçekleştirdiği 27 Mayıs devriminin eseridir.

Dünyanın her yerinde gençlik, -belki de yaşlarının gereği olarak- yıkıcı, anarşisttir. Birçok ülkelerde, gençler, Beatles dinleyip, Twist yapmayı, ciddi meselelerle uğraşmaya tercih ederken, Türkiye'de durum bunun aksinedir. Gerçekten yurdumuzda, gençlik, büyük bir anlayış ve ciddiyetle yurt sorunlarına eğilmekte, kendilerini buna mecbur hissetmektedir.

Bunun nedenleri, bu yazıya sığmayacak kadar geniştir.

Basın için de ayni şeyleri söylemek mümkündür. Dünyanın çeşitli memleketlerinde, muteber sayılan birçok gazetenin tutumunu, sayfalarını dolduran ilânlar belirlemektedir. Hatta, bu gazetelerin yabancı devletlerden para almaları, zaman zaman hariciyecileri terleten skandallara sebep olmaktadır. Oysa, Türkiye'de de gazeteler ilân gelirlerine muhtaç olmalarına rağmen, çoğunlukla ve genel olarak bağımsızlıklarını korumayı bilmekte, bunun için gayret sarfetmektedirler.

ASIL ÖNEMLİ OLAN :

Bu baskı grupları, memleket kaderinde elbet söz sahibidirler. Üstelik, bunlar böylesine ayni görüşte, ayni paralelde olurlarsa, büsbütün önem kazanırlar.

Seçimlere katılan partiler, müstakbel milletvekilleri ve gelecek hükümetler herhalde bu gerçeği gözden uzak tutmamak zorundadırlar.

İşçi düşmanlığı mı ?

6 Eylül sabahı Başbakan'ı ziyaret eden Türk-İş Sekreteri Halil Tunç, sendika ve işçi aleyhindeki davranışlar hakkında bilgi vermiş ve öğleden sonra da Ürgüplü'ye tevdi edilen bir muhtıra ile, müracaat yazılı olarak tekrarlanmıştır. **(Muhtıra'nın metni diğer sütunlarımızdadır)**

Başbakan Ürgüplü, şikâyet konusu olaylardan üzüntü duyduğunu, ilgileneceğini belirtmiş ve nitekim, derhal ilgili bakanlarla konuyu görüşmüştür. Başbakanın bakanlarla bu konuda yaptığı görüşmede, ilgili bakanlıklar yetkililerinin, şikâyet edilen konuları önce kendi aralarında incelemeleri, daha sonra da meselenin bakanlar tarafından ele alınması kararlaştırılmıştır.

İŞÇİ DÜŞMANLIĞI MI?

Muhtırada belirtilen hususlar arasında en önemlilerden birisi, kamu sektöründe çalışan işçilerin durumlarıdır. Devlet Personel Dairesi'nce verildiği söylenen bir mütaleâ ile, kamu sektöründe çalışan işçilerin aslında «memur» oldukları, bu yüzden toplu sözleşme yapmalarına, yapılan toplu sözleşmelerden yararlanmalarına imkân olmadığı iddia edilmektedir. Personel dairesi yetkilileri ise, kendilerinin asla bu görüşte olmadıklarını, kamu sektöründe çalışan işçilerin de toplu sözleşmelerden yararlanacaklarını, buna karşı ilgili Bakanlıklar ve bu arada Maliye Bakanlığı da, Devlet Personel Dairesi'nin kendilerine verdiği mütalaaya uymak zorunda olduklarını, bu yüzden de kamu sektöründe çalışan işçileri, işçi olarak kabul edemeyeceklerini söylemektedirler.

Bu görüşün sonucu olarak, Malatya Belediyesi'nde işçiler greve gitmişlerdir. Eğer, işçinin hakkı, kısa zamanda teslim edilmezse, bu grevi diğerlerinin takibetmesi mukadderdir.

TÜRK-İŞ'İN BAŞBAKANA VERDİĞİ MUHTIRA

Türk - İş Genel Sekreteri Halil Tunç 6 Eylül 1965 Pazartesi sabahı Başbakan Suat Hayri Ürgüplü'yü ziyaret ederek, bir süre görüşmüştür. Öğleden sonra da, Genel Sekreter Halil Tunç imzasını taşıyan ve metni aşağıda sunulan muhtıra Başbakan Suat Hayri Ürgüplü'ye gönderilmiştir.

Sayın Başbakan,

Başkanımız Demirsoy'un önceki gün gazetelerde çıkan demecinde de belirttiği gibi, zatıâlinizin işçi dostu ve demokrasiye inanmış bir kimse olduğunuzu bildiğimiz için size bu müracaatı yapmayı ve tehlikeli bir gidişe dikkatinizi çekmeyi faydalı gördük.

Bütün bilim adamları tarafından kabul edilen bir gerçektir ki, demokratik rejimlerde, işçi ve toplum menfaatlerini korumak için bir baskı gurubu olarak görev alan sendikalar, bu pozisyonlarının devamının garantisini, rejimin selâmetinde bulur ve bu yüzden de, «demokrasinin temel taşları», diye adlandırılırlar. Buna karşı, demokrasiyi yıkma çabasında olan dikta heveslilerinin işbaşına geldiklerinde, ilk yaptıkları sendika hürriyetini ortadan kaldırmak, sendikaları güçsüz bırakmaya çalışmak olmuştur. Tarihte ve günümüzde bunun birçok örnekleri görülmüştür, görülmektedir.

Şu anda, yurdumuzda sendika özgürlüğünü tahrip etme, sendikaları güçsüz bırakma çabalarında bulunulduğuna şahit oluyoruz. Temennimiz, bu çabaların, demokratik rejimi yıkma yolunda ön hazırlıkların art niyetini değil, sadece, Anayasamızın getirdiği ilkeleri benimseyememiş ya da sendika özgürlüğünün bir ülke için ne kadar önemli olduğunu bilmeyen kimselerin yanlış tutumlarını aksettirmiş olmasıdır.

Örneklerini aşağıda vereceğimiz davranışlar, yanlış bir tutumun sonucu ise, telâfisi için imkânlar kolayca bulunabilecektir. Yok, sendika özgürlüğünü, Anayasamızın getirdiği ilkeleri yok etme, sendikaları güçsüz bırakma çabaları, demokrasiye karşı girişilen bir hareketin ön hazırlıkları mahiyetinde ise, bunu, çok tehlikeli bir yolun başlangıcı olarak görmemek imkânsızdır.

Bu ihtimalin varit olduğunu anladığımız andan itibaren, Türkiye'deki bütün sendikalar ve bütün işçiler tarafından benimsenmiş olan Anayasamızın korunması için, her türlü mücadelenin yapılacağına emin olmanızı isteriz. Biraz önce de belirttiğimiz gibi, demokrasiye candan inandığını bildiğimiz Sayın Suat Hayri Ürgüplü'nün de bu mücadelede Anayasa ve demokrasiyi korumaya çalışacak olanların yanında yer alacağına inanıyoruz.

2 Eylül 1965 günü Ankara'da yapılan işçi liderleri toplantısında, Başkanımız Demirsoy'un yaptığı konuşma çeşitli yorumlara uğradı. Bu konuşmanın yanlış yorumlanan kısmını aynen sunuyoruz.

Başkanımız Seyfi Demirsoy şöyle demişti :

«Türk-İş, kanunlara saygılı bir teşkilâttır. Türk-İş teşkilâtı, Adliyenin ulviyet ve kutsiyetine inanır ve ona toz konmasını istemez. Türk-İş'in de kendine mahsus bir dokunulmazlığı vardır. Ve bu muamele de, bir toplantıda da söylediğim ve alâkalı makamlara çektiğimiz telg-

raflarda da belirttiğimiz üzere, Almanya'da, İngiltere'de Amerika'da vuku bulsa idi, yer yerinden oynardı. Biz, teşkilâtımıza gönderdiğimiz genelgelerle, serin kanlı olmalarını tavsiye ettik. Hâkimi ve savcıyı alâkalı yerlere şikâyet ettik. Elbette Adliye camiasına sözümüz yoktur. Ama, bu Adliye camiası içerisinde, kanunları yanlış tatbik edenlerle mücadele halinde olacağız. Çünkü, haksızlıklara boyun eğersek, büyük bir islâm adamının söylediği gibi, haklarla beraber şereflerin de elden gideceğine inanıyoruz.

Türk-İş demokrasi idaresine âşık bir teşkilâttır. Türk-İş'in ve Türk-İş efradının memleket severliğinden kimsenin şüphesi yoktur ve olamaz da. Türk-İş, başta Parlamento olmak üzere, bütün müesseselere saygı duyar. Türk-İş kanunlara saygılıdır. Eşit şekilde kanuları tatbik etmeyenlerle mücadele halinde olacaktır. Bunu söylerken, biraz sonraki konuşmalarla nasıl kanunların eşit şekilde tatbik edilmediğini misalleri ile huzurunuza çıkaracağız.

Hür sendikacılığı tahrip, Türkiye'nin en büyük teşkilâtını yok edecek tutum ve davranışlar olmadığı müddetce, kanunlar dairesinde hareket etmeyi şiar ediniyoruz. Fakat, biz kanunsuz şekilde muamele yapmaya itildiğimiz takdirde, icap ederse, kanunsuz işler de yapacağız. Sadece, bu millet ve memleketin menfaati uğruna. Türk-İş sosyal zihniyetlerin karşısına çıkan davranışları da yok etmeye kararlıdır. Toplum menfaati ve yurt gerçekleri istikametinde hareket etmeyenlere karşıdır.»

Sayın Başbakan,

Yurdumuzda sendika özgürlüğünü yok etme, sendikaları güçsüz bırakma yolunda bir çaba ile, yahut tek kelime ile «işçi düşmanlığı» ile karşılaştığımızı belirtmiştik. Her gün biraz daha açık olarak karşımıza çıkan ve sıra ile gözden geçirildiği takdirde bir program dahilinde yapılıyormuş hissini veren olayların aşağıda sunduğumuz başlıca örneklerini incelemenizi rica ediyoruz.

Personel Kanunu'nun uygulanmasında, kamu sektöründe çalışan işçilerin memur sayılması gibi yanlış bir yol tutulmak istenmektedir. Bu görüşün benimsenmesi halinde, toplu sözleşme ve grev hakkı, sadece Anayasada yer almış ve fakat, uygulamada işçilere tanınmayan bir hak olmaktan ileri gidemiyecektir. Bunun yanısıra, sendikacılık hareketi de bütün gücünü kaybedecektir. Bu, sendikaları güçsüz bırakarak, demokratik rejimi bir koruyucusundan mahrum etme yolunda atılmak istenen adım mıdır? Bu yolun ne kadar tehlikeli olduğuna bir kere daha dikkatinizi çekmek isteriz.

Anayasamızın yargı organlarının kararlarının geciktirilmeden uygulanması yolundaki açık emrine rağmen, Yargıtay kararları bazı Bakanlıklarca hiç dikkate alınmamakda ve gene Anayasamızın tanıdığı en açık haklardan biri olan sendikalara girme hakkı da ihlâl edilmektedir.

Özellikle, Maliye, Sağlık, Tarım ve Milli Eğitim Bakanlıklarınca, Yargıtay'ın verdiği kararlar dinlenilmemekde ve bünyelerinde çalışan işçilerin sendikalara üye olmaları ve toplu sözleşmelerden yararlanmaları engellenmektedir.

İktisadi Devlet Teşekküllerinin reorganizasyonu ile ilgili 440 sayılı Kanunda öngörülen ve işçilerin yönetime katılmasını sağlayacak tüzük Bakanlar Kurulunca Danıştay'dan geri alınmıştır. Bunu aynı zaman memleket menfaatlerini ihlâl olarak telâkki etmemeye imkân yoktur.

Kanun'un müzakeresi sırasında, işçilerin yönetime katılmalarının verimliliği arttırıcı bir unsur olduğu, defalarca belirtilmiş, bunun İktisadi Devlet Teşekküllerinin kârını arttıracağı açıklanmıştı. Halâ, gerçekleştirilmediği gibi, gerçekleştirilmesi yönünde en ufak bir ümit ışığı görmediğimiz bu uygulama, bir «işçi düşmanlığı» nın neticesi olarak mı geciktirilmektedir?

Bazı Bakanların, sendika yöneticilerinin siyasi kanaatlerine göre hareket ettikleri de, aksine inanmak istememize rağmen sabit olmuştur. Bu hareketi de, Anayasa ile teminat altında bulunan haklara bir tecavüz telâkki ediyoruz.

Hükümetinizin işbaşına gelmesinden hemen sonra, Zonguldak'da işçilerin üzerine asker sevkedilmiş, idare adamlarının yanlış davranışları yüzünden iki işçi şehit olmuştur.

Çanakkale'de Çan Seramik Fabrikası grevinde, gene idare adamlarının yanlış davranışları yüzünden Zonguldak'dakine benzer bir olayın çıkması, sendika yöneticileri ve işçilerin insan üstü bir gayret göstererek tahriklere kapılmamaları ile mümkün olabilmiştir.

Genel olarak, tarafsız olması gereken devlet kuvvetleri grevlerde zaman zaman, grev kırıcısı pozunda işçilerin karşısına çıkarılmaktadır.

Son olarak Siverek'de yol inşaatında çalışan işçiler Belediye Başkanı tarafından, jandarmaların önünde dövülmüşler ve bu yetmiyormuş gibi süngülerin tehdidinde karakola götürülmüş ve nezaret altına alınmışlardır.

Türk-İş Genel Merkezi polis tarafından aranmış, broşürlerine el konulmuştur.

Sayın Başbakan,

Yukarıdan beri örneklerini verdiğimiz işçi düşmanlığı, sendika özgürlüğünü baltalama, sendikaları güçsüz bırakma çabaları -ki bunların hepsi Anayasa ve kanunların ihlâli mahiyetindedir- Türk İşçi hareketinde tereddüt ve şüphe ile karşılanmakta, bizi, demokratik rejimi savunmak için hazırlıklı bulunmaya zorlamaktadır.

Zatıâlinizin bilgileri dışında yapıldığına emin olduğumuz bu davranışlara el koymanız ve gidilen yolu teşhis ederek gerekli tedbirleri almanız, yurdumuza bugüne kadar yaptığınız hizmetlere bir yenisini ekleyecektir.

Ayrıca, Başkanımız Demirsoy'un yukarıda verdiğimiz konuşmasını bu muhtıranın ışığında değerlendirmeniz, sanırız ki, şikâyetçi olduğumuz davranışlar ve işçi hareketinin tutumuna teşhis koymanızı kolaylaştıracaktır.

Sayın Başbakan,

Bir kere daha belirtelim ki, Türk-İş kanunlara saygılıdır. Türk işçi hareketi müesseselere karşı değildir. Ancak, bu müesseselerde yerleşmiş ve kanunları ihlâl eden, kanunları kasıtlı olarak yanlış yorumlayan zihniyetle mücadeleyi kanunların korunması için görev sayıyoruz.

Başarı dilekleri ve en derin saygılarımızla.

Özel Teşebbüs kendini nasıl koruyor

Bir Ahmet Hamdi Başar vardır. Kadro dergisinde devletçiliğin koyu bir savunuculuğundan başlamıştır, şimdi de özel teşebbüscülüğün sık sık çamlar devirerek savunuculuğunu yapmaktadır. Özel teşebbüsün en büyük talihsizliklerinden biri de zâten, ciddi savunuculardan hâla yoksun olmasıdır.

Başar'ın «Barış Dünyası» dergisi Temmuz sayısında, Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç'un bir açık oturumdaki istatistiklere dayanan gözlemini, başka türlü cevaplandırılması mümkün olmadığı için, soğuk bir alay konusu yapmıştır.

Halil Tunç açık oturumda, Devlet İstatistik Enstitüsü rakamlarından yararlanarak şu gerçeği dile getirmiştir: «Türkiye'de sanayi alanında özel sektör hemen hemen mevcut değildir. Türk özel sektörü, toplum kalkınması bakımından verimsiz bir takım kârlı yatırımlar peşindedir. Üstelik Türkiye'de dengeli bir sanayi dağılımı da yoktur. Bölgeler arasında denge yoktur. Özel sektör tesisleri pek mahdut bölgelerde kurulmuştur. Bugün 67 ilden 60 mda sanayi diye birşey mevcut değildir.»

Yalan mı? Türkiye'de kim bunun aksini söyleyebilir? Netekim, eski devletçi Başar da söyleyememiştir. Söyleyemediği için de, soğuk bir nükteyle meseleyi geçiştirmeye kalkışmıştır. Başar'ın sözleri şu: «Evet doğru; Sayın Halil Tunç, dengeli bir sanayi kurmalıyız. Her bölgede eşit sanayi tesisleri olmalı; hatta bu eşitliği, demiryollarındaki tünel ve köprüler için de uygulamalıyız. Ne haksızlık, ne adaletsizliktir bu : Demiryolunun en çok köprü ve tünelleri Bilecik'le Karaköy, Pozantı ile Ulukışla arasında... Devletçilik işte böyle dengelik, eşitlik için lâzım... Yaşasın Devletçilik!..»

Bu ton üzerine biz de şöyle devam edebilirdik: «Evet doğru Sayın Başar. Dengesiz bir sanayi kurmalıyız. Sanayi yalnız İstanbul'da olmalı. İstanbul dışına fabrika kurmak yasaklanmalı. Hatta bu eşitsizlik, öteki alanlara da götürülmeli; Anadoludaki demiryolları sökülmeli, tüneller, köprüler İstanbul'a taşınmalıdır. Medeniyetin İstanbul dışına çıkması, mukaddes özel teşebbüscülük yasasına saygısızlıktır, haksızlıktır, adaletsizliktir. Özel teşebbüscülük, işte böyle dengesizlik, eşitsizlik için lâzım... Yaşasın özel teşebbüscülük...»

Bu münasebetsizlik üzerinde bu kadar durmak bile fazla!

SİVEREK OLAYI

Bir Belediye Başkanının Marifetleri

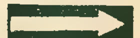
Ağustos ayı içinde Diyarıbakır'ın Siverek ilcesinde yol onarımı işinde çalışmakta olan işçiler, insanı isyan ettirecek kadar büyük bir haksızlıkla karşılaştılar, dövüldüler, hakarete uğradılar.

Durum, Yol-İş Federasyonu, Diyarıbakır Yol-İş Sendikası ve çeşitli işçi kuruluşları tarafından bildirisiyle protesto edildiği gibi, Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç tarafından Başbakan Suat Hayri Ürgüplü'ye duyuruldu.

Olay, çevresini baskısı altında tutmak için bir gövde gösterisi yapmak isteyen bir «ağa» nın gayretiyle meydana geldi ve maalesef devlet kuvvetleri de buna âlet oldular.

OLAYIN SEBEBİ :

Diyarıbakır'ın Siverek ilçesine giden yanyana iki su borusu bulun-

maktadır. Bunlardan birincisi, çok eskiden yapılmış ve hâlen iptal edilmiş bulunan künk borudur. Yer yer, çatlamış bulunan bu borudan geçen su, dışarıya sızmaktadır. İkinci boru ise, İller Bankasınca yaptırılan ve henüz Siverek Belediyesince tesellümü yapılmamış olan çelik su borusudur.

Künk borudan sızan sular, o civardaki köylüler tarafından olduğu gibi, Karayolları 9 uncu bölgeye bağlı, Asfalt Onarım Şantiyesi işçileri tarafından içme suyu olarak ve yol onarımında sıkıştırma işi için kullanılmaktadır.

Siverek Belediye Başkanı tipik bir «ağa» olan Hacı Yılmaz, seçimler arefesinde siyasi bir baskı yapabilme amacıyla, halka gücünü göstermek istemiş ve bu su işini bahane yapmıştır.

OLAYIN BAŞLANGICI :

25 Ağustos günü, beraberine Siverek jandarma komutan vekili kıdemli baş çavuş Fikri Demir ile Kaynak karakolu komutanı Onbaşı Ali Demirdağ ve bir jandarma birliği alan Siverek Belediye Başkanı «ağa» Hacı Yılmaz Karayolları şantiyesini adeta basmıştır.

Şantiyede, âmir ve memurları arama lüzumunu dahi hissetmeyen «ağa» Hacı Yılmaz, su künkünü kırdıkları iddiasıyla, işçilere saldırmış ve önüne ilk gelen formen Adil Demirkol'u . ağıza alınmayacak küfürler savurarak tokatlamaya başlamıştır. Bu kadarla hızını alamayan «ağa» Hacı Yılmaz, sağa sola saldırıp, işçileri tartaklamış ve Karayolları mensuplarına «en büyüğünden en küçüğüne tâbirini kullanarak küfür etmiştir.

İşçilerin, gerilen sinirlerine rağmen, soğukkanlılıklarını muhafaza etmeleri üzerine, istediği hadiseyi çıkartamayacağını anlayan «ağa» Hacı Yılmaz bu defa, jandarma baş çavuşuna, «bu herifleri karakola götürün» emrini vermiştir...

Ve, süngüler takılmış, namlulara fişekler sürülmüştür... Silahsız, devlet işçisi olarak kanun ve nizamlara saygılı 200 kişi, üçerli kolda, itile kakıla, altı kilometre mesafedeki Kaynak Jandarma karakoluna götürülmüşlerdir.

Karakola götürülen işçiler, teker teker ifadeleri alınmak bahanesiyle, tazyik ve tehdide maruz bırakılmışlardır. «Ağa» Hacı Yılmaz, işçilere «su borusunu kırmamızı şantiye şefi emretti» dedirtmek istemiştir. Oysa, ortada, kırık su borusu bulunmamaktadır. İşçilere yapılan eziyet bir ara o hâle gelmiştir ki, daha sonra iki işçiyi Sosyal Sigortalar hastahanesinde tedavi altına almak gerekmiştir. Bu şekilde ifade alma, sabahın saat 10 undan, akşamın 20 sine kadar, tam on saat, devam etmiştir. Yol-İş Sendikası mensuplarının karakola gelmeleri üzerine, işçiler serbest bırakılmışlardır.

Ancak, ne hazin tecellidir ki, Belediye Başkanı «ağa» Hacı Yılmaz'ın tecavüzüne maruz kalan Şantiye formeni Adil Demirkol «su hırsızlığı» ndan, diğer iki işçi de «jandarmaya karşı gelme ve mukavemetten» nezarete alınmışlardır:

«Jandarmaya karşı gelme ve mukavemet» iddiası ile tevkif edilen iki işçi daha sonra kefaletle serbest

YÜREKLERİ SIZLATAN BİR OLAY

Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç'un Başbakan'a verdiği muhtırada söz konusu edilen «Siverek Olayı» kelimenin tam anlamıyla «facia» dır.

Bir Belediye Başkanının jandarma kumandanıymışcasına verdiği emirlerle, 200 işçi, üçerli kolda, namlularına mermi sürülmüş, süngülerin tehdidi altında, itile kakıla altı kilometre yürütülmekte, karakolda, istenilen ifadelerin verilmesi için tazyik edilmekte ve bir işçi «su hırsızlığı» yaptığı iddiasıyla Belediye Başkanı tarafından dövüldüğü yetmezmiş gibi, nezarete alınmaktadır.

Bunlar, yirminci yüzyılın ikinci yarısında ve en modern Anayasalardan birine sahip olan Türkiyede yapılmaktadır. Hakaret edilen, eziyete uğrayan işçiler YOL YAPAN işçilerdir. Aslında, onlara teşekkür etmek gerekmektedir. Onların emekleriyle yapılan, onların terleriyle sulanan bu yollar, o bölgeye kültür, o bölgeye insanca yaşama imkânları, o bölgeye sağlık, o bölgeye ekonomik güç getirecektir...

Ama bir adam çıkmış, devlet kuvvetlerini kendi çirkin gayelerine âlet etmeye kalkışmıştır... Ve, işin kötüsü, bunda muvaffak da olmuştur.

Şimdi, o yollarda, yüzlerce işçinin emeğinin eseri olan o yollarda, işçilerin alın terinin suladığı o yollarda, göz yaşları da var. O yollarda. süngülerin nezaretinde cebren kilometrelerce yol yürütülen işçilerin ayak izleri var.

Ama birgün, o yollardan geçenler, o yolları yapanları şükranla anarken, o yolların yapıcısı şerefli insanlara el kaldıranları da lânetleyecekler.

Buna inanıyoruz...

Siverek ilcesine bağlı, Kaynak Bucağı mıntakasında çalışan, Karayolları 9 uncu bölgeye bağlı Asfalt Onarım şantiyesi işçileri, HEPİNİZİ SAYGI İLE SELÂMLIYORUZ...

bırakılmışlardır. Gerçekte, jandarmaya karşı gelme yolunda en ufak bir hareketin orada vahim hadiselere yol açması en tabii bir sonuç olacaktı. 200 işçinin mukavemete kalkışmasının ne sonuç vereceğini bir an düşünmek, «jandarmaya mukavemet» iddiasının ne derece doğru olduğunu ortaya koymaktadır.

«Su hırsızlığı» iddiası ile tevkif edilen Demirkol'un tahliye talebi ise kabul edilmemiştir.

OLAYIN SORUŞTURMASI

Olay, Diyarıbakır Yol-İş Sendikası tarafından, telgraflarla Başbakanlık, İçişleri ve Çalışma Bakanlıkları Jandarma Genel Komutanlığı ve Diyarıbakır Valiliğine duyurulmuştur.

Soruşturma için Siverek Yargıcı, beraberinde bilirkişi olarak bir Su İşleri Mühendisi ve Siverek Belediye Başkanı «ağa» Hacı Yılmaz olduğu halde şantiyeye gelmiştir. Burada işçilerin verdikleri ifadelere sinirlenen «ağa» Hacı Yılmaz «ben bu suyun sahibiyim. Karayolu işçilerinin bu sudan içmelerine müsaade etmeyeceğim. Belediye Reisi olmasam bile Karayolu vasıtalarının Siverek'ten geçmelerini men edecek kudret ve kuvvete sahibim» diye bağırmıştır.

Keşif sırasında bilirkişi su işleri mühendisi, «künkteki çatlakların kasten yapılmamış, ötedenberi devam etmekte olan tabii bir hâl olduğunu» belirtmiştir. Mühendis, ifadesinin zapta yanlış geçirilmesi üzerine, duruma itiraz etmiş ve «söylediklerim, zapta aynen geçirilmediği taktirde, zaptı imza etmem ve keşif yerini terkederim» demiştir. Bunun üzerine, mühendisin ifadesi zapta aynen geçirilmiştir.

Şimdi, Diyarıbakır'da herkes günün konusu hâline gelen duruşmayı bekliyor. Herkes, «ben kanunum» diyen «ağa» zihniyetinin ve bu zihniyete yardımcı olup, taşıdığı üniformanın şerefine gölge düşürenlerin cezalarını göreceklerine inanıyor.

Demirköprü'de dört işçi ailesinin, kaldıkları lojmanlardan jandarma zoruyla çıkarılması üzüntü yaratmıştır. Jandarmalardan korkan çocuklar ağlamış, gece sokağa atılan yaşlı kadınlar, tek teselliyi dua etmekte bulmuşlardır.

Demirköprü Barajında sokakta kalanlar

Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç'un, işçilere karşı girişilmiş hareketlerle ilgili muhtırayı Başbakan Suat Hayri Ürgüplü'ye vermesinden üç gün sonra, bir üzücü olay daha meydana gelmiş ve Demirköprü Barajında dört işçi ailesi, jandarma zoru ile, kalmakta oldukları lojmanlardan çıkarılmışlardır.

Barajda çalışmakta olan işçilerin üyesi bulunduğu Ges-İş Sendikasının dört temsilcisi, Ahmet Ok, Nusrat Alben, İbrahim Çilingir ve Erol Barnar'ın işlerine bir süre önce işveren tarafından son verilmiştir. Ges-İş Sendikası işleme itiraz ettiği için, toplu sözleşme hükümleri uyarınca, durum hakeme götürülmüştür. Hakem heyeti, işçilerin işlerinden çıkarılmalarını usulsüz bulmuş ve işverenin ancak, bu işçileri başka bir yere tayin edebileceğini, tayin emri gerçekleşinceye kadar da, bütün hakların saklı olması gerektiği konusunda oybirliği ile karar almıştır.

KARARA RAĞMEN...

Hakem heyetinin kararma rağmen, idare, kaymakama başvurarak işçilerine oturmakta oldukları lojmanların tahliye ettirilmesini istemiştir. Salihli kaymakamı, bunun üzerine, 2 Eylül günü, Jandarma Kumandanlığına «evlerin tahliye ettirilmesi» emrini vermiştir. Bu emirden bir hafta sonra, Salihli Kaymakamı Hilmi Keçeci, 9.9.1965 tarih ve 7540 sayılı emri ile, jandarma kumandanlığından lojmanları «zor kullanarak boşaltmalarını» istemiştir.

Emri alan jandarma kumandanı, jandarmalarla beraber baraja gitmiş ve evleri boşalttırmıştır.

İŞÇİ AİLELERİ DIŞARDA KALIYOR

Saat 16 dan sonra başlayan tahliye, geç saatlere kadar devam etmiş ve işçi aileleri geceyi dışarda geçirmek zorunda kalmışlardır.

Durumun Ankara'da duyulması üzerine, Ges-İş Sendikası Başkanı Osman Soğukpınar, durumu, Başbakan, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı''na çektiği telgraflarla protesto etmiştir.

OLAYIN SONRASI

Manisa valisinin verdiği yazılı emir üzerine, tahliye işlemi durdurulmuştur. Hasta, yaşlı kadınlar geceyi dışarda geçirecek, çocuklar korkacak, aileler üzülecek, işçiler nefret edecek, sonra da bir emirle, hiçbirşey olmamış gibi, olanların üstünden bir sünger geçirilmeğe kalkışılacak.

Ne basiretsizlik...

ORTAK BİLDİRİ VE GREVLER

Kamu kesiminde çalışmakta olan işçileri temsil eden sendikalardan on sekiz sendika ve Federasyon 24 Eylül günü Maliye Bakanlığının, Devlete ait işyerlerinde çalışmakta olan bütün işçilerin haklarını ellerinden alma yolundaki çabasını şiddetle protesto eden bir bildiri yayınlamışlardır.

Genel-İş, DYF-İş, Toleyis, Basın-İş, Tumtis, Yapı-İş, Metal-İş, Harp-İş, Sağlık-İş, Tarım-İş, Haberleşme-İş, Şeker-İş, Tes-İş, Tez-Büro-İş, Tomis, Maden-İş, ve Ges-İş Sendikaları, yayınladıkları bildiride, işçilere Anayasa'nın 46 ncı maddesiyle tanınan hakların kısıtlandığını belirtmekte, Maliye Bakanlığının Mahkeme ve Yargıtay kararlarını dahi dinlemediğini ifade etmektedirler.

Sendikalar müşterek bildiride şöyle demektedirler :

«Yüz binlerce işçi vatandaşın kendi kaderine terkedilmesi ve Türk Sendikacılığının kısıtlanmasına izin vermeyeceğimiz açıktır. Bu konuda kanunun bize tanıdığı haklar içinde mücadelemizi devam ettireceğiz.»

Sendikalar ,ayrıca siyasi partilere de müracaat ederek, koalisyon kanatlarından, Maliye Bakanlığı kararının kaldırılması için teşebbüse geçmelerini, muhalefet partilerinden de bu konudaki düşünceleri ni açıklamalarını istemişlerdir.

Maliye Bakanlığının Sebep olduğu Grev

Genel-İş Sendikası, 21 Eylül günü Malatya Belediyesine ait işyerlerinde greve başlamıştır.

Greve, gerçekte Sendikanın Belediye ile anlaşmazlığı değil, Maliye Bakanlığının tutumu sebep olmaktadır. Türk-İş tarafından Başbakana verilen muhtırada da belir-

Vur Abalıya

Devlet otoritesine saygı, elbette; Devlet kuvvetlerine itaat, başımızla beraber; zabıtaya yardım, elimizden geleni yaparız...

Ama, insaf...

Devlet, otorite denemelerini Zonguldakta olduğu gibi, Çan'da olduğu gibi, Siverek'te Demirköprü'de olduğu gibi hep işçiler üzerinde yapmasın. Biz, bu otoriteye saygılı olduğumuzu kabul ediyoruz...

Devlet otoritesini mi göstermek istiyor, kanunlara saygı duyulmasını temin etmek mi istiyor... Bizi bıraksın da, yollara çıkıp, adım başında soygun yapanlarla uğraşsın...

Meşhur hikâyedir!

Nasreddin Hoca pazara gitmiş. Sağa sola bakınırken eşeğini çalmışlar. Hoca aramış taramış ne eşek var, ne hırsız... Doğru köye dönmüş, oğlunu yakalamış, başlamış dövmeye. Konu komşu yetişmiş, «aman hoca» **demişler,** «çocuğun günahı ne? Onu ne diye dövüyorsun?».

Hoca şöyle bir suratlarına bakmış, «yahu» demiş, «sizdeki de akıl mı? Hırsızı yakalayamadım, elime bu geçti. Onu dövüyorum.»

tildiği gibi, işçiyi, **«işçi değil»** demek suretiyle, bütün haklarını elinden almak isteyen zihniyet, önümüzdeki günlerde, ister istemez grevlere sebep olacaktır.

BİR ANLAYIŞ VE ÖTESİ

Genel-İş Sendikasının Malatya Belediyesi ile giriştiği, toplu sözleşmeyi yenileme görüşmeleri ,Maliye Bakanlığının verdiği **«kadro karşılığı ücret alanlara, toplu sözleşme ile zam yapamazsınız»** talimatı üzerine, uyuşmazlığa kalmıştır. Uzlaştırma kurulunun ve özel hakem heyetinin sendikayı haklı bulmasına hatta işveren Belediyenin istenilen zammı vermeye hazır olmasına rağmen, Maliye Bakanlığının yazısı, bütün kapıları kapamış bulunmaktadır.

Sendika, Belediye'ye ait otobüs, temizlik, fen işleri, park ve buna benzer ünitelerde çalışan, üyesi 200 işçi ile greve gitmiştir.

Malatyadan sonra ayni sebepler yüzünden Genel-İş en az 15 ilde greve gitmek zorunda kalacaktır.

BAŞTÜRK'ÜN SÖZLERI

Genel-İş Başkanı Abdullah Baştürk konu ile ilgili olarak şunları söylemiştir :

«Anayasa'nın 46 ncı maddesine göre çıkartılan 274 sayılı kanunu yorumlayan Maliye Bakanlığı, yapmaya hakkı olmadığı bu yorumla, kamu kesimindeki sendikaların ve bu sendikaların temsil ettiği 300 bin işçinin haklarını almasına engel olmaya çalışmakta, açıkça işçi düşmanlığı yapmaktadır. Bu yol tehlikeli bir yol olup, Anayasanın 132 nci maddesinin açıklığı karşısında da, düpedüz, Anayasa'yı ihlâldir.

MALİYE BAKANLIĞINI PROTESTO

Maliye Bakanlığına, ayrıca, kendine ait olmayan bir hakkı kullanarak, kanunları yorumlamak suretiyle Anayasa'yı ihlâl ettiği için protesto edildiği ve hakkında dâva açılacağı, noter vasıtasıyla tebliğ edilmiştir.

KONYA'DA GREV

Tomis Sendikası ile Konya Belediyesi arasında bir süre önce başlayan toplu sözleşme görüşmelerinde bir anlaşmaya varılamaması üzerine, sendika geçtiğimiz ay içinde mezbahada grev ilân etmiştir.

Grev Konya Sendikaları tarafından desteklenmektedir. Grevin başarıya ulaşması için, sendikalar bir grev komitesi kurmuşlardır.

Grevin ilk günü, greve katılmamış odacı, şoför gibi altı işçiye kesim yaptırmak isteyen işveren Belediye'nin tutumu, Mahkeme kararıyla önlenmiştir.

Tomis Başkanı Muzaffer Daysal, grevle ilgili olarak şunları söylemiştir :

«Greve istemeden itildik. Yılda, bir milyon lira kâr sağladığı, Belediye sorumlularının ifadeleriyle sabit olan, mezbahadaki üyelerimize, hakem kurulu kararı ile bir hak olarak tanınan günde iki lira brüt yemek parasını vermekten imtina eden Belediye grevi kaçınılmaz hâle getirmiştir.

Kardeş Konya Sendikaları, Tomis grevini maddi ve manevi, bütün güçleri ile destekleme kararı almışlardır. Bu karar, grev gücümüzü daha da arttırmıştır. Ancak, yegâne temennimiz, Belediyenin işçi hakkını tanıması ve halka yakın olduğu iddiasını bu surette ispat edebilmesidir.»

Dergimiz baskıya verildiği sırada grev başarı ile devam etmekteydi.

ÇİMSE-İŞ GREVİ BİTTİ — Kırıkkale'nin Yahşihan köyünde, kurulu Zühre Yıldızı Kiremit ve Tuğla Fabrikası'nda 10 Ağustos günü başlayan grev, Eylül içnide, sendika ile işverenin anlaşması sonucu bitmiştir. Yapılan anlaşma ile, işçilere ücret zammı, sosyal haklar sağlanmıştır. Grevin devam ettiği günlerde çekilmiş olan yukardaki resimde, işyerindeki en genç ve en yaşlı iki işçi grev nöbeti tutarken görülmektedir.

T.P.A.O. Petrol-İş Anlaşmazlığı Sonuçlandı

Petrol-İş Sendikası ile, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı arasında ücret anlaşmazlığı yüzünden çıkan uyuşmazlık, gündeliklere yapılan 325 kuruşluk zammı tarafların kabul etmeleri ile olumlu bir şekilde sonuçlanmıştır.

TUNÇ'UN DEMECİ

Türkiye Petrol-İş Sendikası ile Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı arasındaki ücret uyuşmazlığının olumlu şekilde sona ermesi üzerine Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç şu demeci vermiştir:

«Uzun süreden beri devam etmekte olan Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı ile Türkiye Petrol-İş sendikası arasındaki ücret uyuşmazlığı, birçok merhalelerden geçmiş ve nihayet iki tarafın anlayışı ve gençlik teşekkülleriyle, Türk-İş'in gayreti sayesinde anlaşmaya varılmıştır.

Türk-İş olarak, ihtilafın anlaşmayla sona ermesini normal karşılıyoruz. Başka türlü olabileceğini düşünemiyorduk, düşünemezdik de.. Çünkü, Milletçe üzerinde durduğumuz petrol davasını Türk işçi hareketi candan benimsemiştir; bu davanın savunucusu olmak şerefini de sonuna kadar muhafaza etmeye kararlıdır.

Grev kanununun çıkışından beri Türk işçi hareketi, grevi bir gaye değil, çaresiz kaldığı anda başvuracağı bir vasıta olarak kabul etmiş ve bu inancını bugüne kadar olan tutumuyla defalarca ispatlamıştır.

Türk-İş hele memleket menfaatleri söz konusu olduğu zaman, yurt çıkarlarını herşeyin üstünde tuttuğunu, 'jetlerimiz, Kıbrıs harekatına giriştikleri sırada, durumun vehametini göz önüne alarak, Türkiye'deki bütün grevleri durdurmak suretiyle göstermiştir.

Kamuoyunun, Türk işçi hareketinin bu vasfını anlamış olması, bizim en büyük mükafatımızdır.

Bu arada, daima Türk Sendikacılık hareketinin yanında gördüğümüz Türk gençliği ile bu meselede de ayni görüşte olmak Türk-İş'i sevindirmiştir. Elele vererek, yurdumuzun bütün sorunlarına çare bulunabileceği, petrol uyuşmazlığının çözümüyle görülmüştür.

Kamuoyuna bu anlaşmazlık süresince gözterdiği hassasiyet ve ilgiden dolayı Türk işçileri adına teşekkürlerimizi sunarız.»

Seka'da Anlaşma

Seka İşletmesi ile Türkiye Selüloz-İş Sendikası arasında devam eden toplu iş sözleşmesi ihtilâfı, sanayi bakanı Ali Naili Erdem ve Türk-İş Birinci Bölge Temsilcisi İsmail Topkar'ın aracılığı ile haledilmiş ve grev koordinasyon komitesi üyeleri ve işletme idarecilerinin iştirakiyle yapılan toplantıda, 596 işçinin gündelik ücretlerine 440 er kuruş zaman yapılması karara bağlanmıştır.

Yapılan anlaşmaya göre, sözleşme 1 Temmuz 1965 tarihinden itibaren yürürlüğe girecek, çocuk zamları 15 liraya çıkarılarak her işçiye yol ücreti olarak günde 70 kuruş ödenecektir.

İsmail Topkar, ihtilâfın hâl edilmesinde yardımları dokunan Sanayi Bakanı Ali Naili Erdem'e teşekkür ederek, yapılan toplu iş sözleşmesi ile sosyal güvenlik müessesesi ve çalışma şartlarının islah edildiğini açıklamıştır.

İSTİFAYA DAVET ETTİ :

Toplu iş sözleşmesi imzalandıktan sonra, Türk-İş birinci bölge temsilcisi İsmail Topkar, Seka İdare Meclisi üyeleri Oğuzhan Alper, Mustafa Sirmen ve Ekrem Alpagut'u istifaya devam etmiştir.

Topkar, idare meclisi üyelerini, türkiye'de kâğıt darlığı yaratmak kasıtlı olarak greve sebebiyet vererek. müesseseyi zarara sokmak istemekle itham etmiştir.

Anlaşmanın imzalanmasiyle Türkiye Selûlöz-İş sendikası grev kararını kaldırmıştır.

GREV KARARI NASIL VERİLMİŞTİR?

Eylül ayı içinde Seka Genel Müdürlüğü ile Sellülöz-İş arasında imzalanan toplu iş sözleşmesi Seka Yönetim Kurulunca tasdik edilmemiş ve bunu üzerine Türk-İş Birinci Bölge Temsilcisi İsmail Topkar'ın da katıldığı bir toplantıda grev kararı alınmıştı.

Düzeleceğine İnandığımız Karar

Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununun yürürlüğe girdiği günden bugüne kadar, bir çok maddeler üzerinden sendikalarla, işverenler arasında uyuşmazlıklar çıkmıştır. Bu uyuşmazlıkların çoğu, mahallî mahkemelerimizin Yargıtay'ın kararları ve bazı hallerde de Çalışma Bakanlığının ortaya koyduğu görüşler le giderilmiş, toplu sözleşme düzeni, bazı yanlış karar ve yorumlara rağmen, yavaş yavaş rayına oturmağa başlamıştı.

Ancak, son olarak, Yargıtay 9. Hukuk Dairesi tarafından verilen bir karar ve Çalışma Bakanlığının tutumu, toplu sözleşme düzenini temelinden sarsacaktır.

Yargıtay 9. Hukuk Dairesi, kendisine aksettirilen bir uyuşmazlık hakkında karar verirken, konu ile ilgili olmayan bir mütalâasını da kararına eklemiştir.

Bu mütalâa, işkolu esasına göre kurulmuş sendikaların, işyeri esasına göre toplu sözleşme yapamayacaklarını ileri sürmektedir.

Kanunun, işkolu sendikalarının, işyerlerinde toplu sözleşme yapma yetkisi ile ilgili maddesi, şimdiye kadar, en ufak bir tereddüt uyandırmayacak kadar sarih telakki olunmuş ve bu konuda, sendikalarla, işverenler arasında en ufak bir uyuşmazlık çıkmamıştır.

KANUNA GÖRE DURUM

275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununun 7. maddesi şöyle demektedir:

«Madde 7 — Bir işkolunda çalışan işçilerin çoğunluğunu temsil eden işçi federasyonu veya işkolu esasına göre kurulmuş işçi sendikası, o işkolundaki işyerlerini kapsayan toplu iş sözleşmesi yapmaya yetkilidir.

Bir veya birden fazla işyerinde çalışan işçilerin çoğunluğunu temsil eden sendika, o işyeri için toplu iş sözleşmesi yapmaya yetkilidir...»

Yargıtay 9. Hukuk Dairesi bu maddeye dayanarak verdiği kararda şöyle demektedir: :

«Kaldı ki, DSİ Enerji ve Su İşçileri Sendikasının, işkolu esasına göre kurulmuş bir işçi teşekkülü olduğu anlaşılmaktadır. 275 sayılı Yasanın 7. maddesinin birinci fıkrası gereğince bu teşekkül ancak, işkolu esasına göre toplu iş sözleşmesi yapmaya yetkilidir. İşyeri e-

→

ÇALIŞMA HAYATIMIZ

Ömer Ergün

Türk-İş Mâli Sekreteri, Kontenjan Senatörü Ömer Ergün, 1965 yılı bütçesinin Cumhuriyet Senatosunda görüşülmesi sırasında, Çalışma Bakanlığı bütçesi üzerinde bir konuşma yapmıştır. Ergün, bu konuşmasında, çalışma hayatımızın sorunlarına değinmiştir. Bu sorunlar, hâla tazeliğini muhafaza etmektedir. Ergün'ün konuşmasını yayınlıyoruz.

Çalışma hayatını düzenlemek, çalışan ve çalıştıranlar arasındaki münasebetleri memleket yararına geliştirmek refahı arttıracak şekilde iş gücünü verimli kılmak, devletin sosyal politikasını yürütmek ve yön vermek hususları Çalışma Bakanlığı'nın kuruluş ve görevleri arasına girmiştir.

Bakanlığın kuruluşundan bu yana en ileri ve başarılı çalışmaların 27 Mayıs 1960 dan bu yana yapıldığı bir gerçektir. Sendika hak ve hürriyeti ve sosyal güvenlik gibi en önemli kanunlar bir kaç senelik devre içinde çıkarılarak yürürlüğe girmiş ve çalışma hayatımıza güç getirmiştir.

Alışılmamış ve hiç denenmemiş bir düzene geçişte işçi ve işverenlerin çalışma barışını zedelememek hususunda gösterdiği aşırı hassasiyetin ölçüsü ve dayanağı vatanseverlik olmuştur. Her geçen gün işçi ve işveren münasebetlerinin daha iyiye ve doğruya yakınlaşmakta olduğu inancındayız.

→

sası üzerine toplu iş sözleşmesi yapmak yetkisine sahip değildir. Aynı maddenin, ikinci fıkrasının emredici hükmü gereğince, bu yetki işyeri esasına göre kurulmuş işçi sendikalarına aittir.»

Görülmektedir ki, 9. Hukuk Dairesi, kanunda geçen **«bir veya birden fazla işyerinde çalışan işçilerin çoğunluğu temsil eden sendika»** deyiminden **«işyeri esasına göre kurulmuş sendika»** anlamını çıkarmak tadır. Bu görüşe göre, sendikaların tasnifinde yeni bir ayırım yapılması gerekmektedir. Oysa, Sendikalar Kanununun 9. maddesi sendikaları bir tek kategoride mütalâa etmiş ve **«işkolu esasına göre kurulmuş», «işyeri esasına göre kurulmuş»** diye bir ayırım yapmamıştır.

Toplu Sözleşme Kanununun 7. maddesinin gayesi, işkolu esasına göre toplu sözleşme yapma yetkisinin ancak, işkolunu temsil edebilecek kuruluşlara verilmesidir. İşkolunu temsil edebilecek genişlikteki bir kuruluş, işyerlerinde (çoğunluğu temsil edebiliyorsa) evleviyetle toplu sözleşme yapmaya yetkili sayılır.

KARARIN SONUÇLARI NE OLUR?

Yurdumuzda bugüne kadar imzalanmış toplu sözleşmelerin yarısından fazlasının «işkolu esasına göre kurulmuş» sendikalar tarafından, işyeri esasına göre yapılmış olduğunu belirtmek, kararın, sendikacılığımız ve toplu sözleşme düzeni yönünden vahametini belirtmeye yetecektir.

Bu kararın uygulanması halinde, işyerlerinde toplu sözleşme yapabilmek için işyerleri sendikalarının kurulması gerekecektir. Bu durumda, Türk işçi hareketi, parçalanacak; ortaya hiçbir gücü olmayan binlerce sendika çıkmış olacaktır. Bu güçsüz sendikaların, grev yapmalarına fiiliyatta imkân olmayacak ve bu surette, Anayasamızda yer almış bulunan grev hakkı, işçiye sureta verilmiş olacak; işçiler bu haktan hiçbir şekilde yararlanamıyacaklardır.

Bunun dışında sendikalar sadece işçi haklarını korumak yolunda değil, aynı zamanda memleket kalkınması için çaba sarfederler. Bu çabanın olumlu sonuçlanabilmesi için memleketin güçlü sendikalara ihtiyacı vardır. Nitekim, kalkınma plânımız şöyle demektedir :

«Türlü sebeplerle kurulan çok sayıdaki sendikalar hem işgücünü bölerek kendilerini zayıflatmakta ve böylece görevlerini yerine getirmelerine engel olmakta, hem de sendikacılığın gelişmesini baltalamaktadır. Sendikacılıktan beklenen toplumsal görevin yerine getirilebilmesi için sendikaların birleşmesi gerekmektedir.»

Kalkınma Plânı bir yandan sendikaların birleşerek güçlenmesi ge-

çalışma hayatımız

Yakın günlerde toplanan Çalışma Meclisi müzakereleri bizlere bu iyimserliği vermiştir. Karşılıklı hakları telif etmenin en kestirme yolu iyi niyettir.

Huzursuzluk ise karşılıklı haklara rıza göstermemekten veya bilgisizlikten doğar. Her ikisi de toplumun, insanlığın zararınadır. Bu yoldan gelen kargaşalık ve anlaşamamazlıklar mevcut haklara yenilerini eklemekte tereddütlere vesile olur.

Bundan 17 ay gibi kısa bir süre önce yürürlüğe giren 275 sayılı Toplu Sözleşme Grev ve Lokavt Kanunu müstesna vakaları hariç umumiyete işleyişi başarılı olmuş tarafların rızasına dayanan yeni bir iş hukuku meydana getirmiştir. Bununla beraber küçük çapta mevzii kalan 80 e yakın grev,1 lokavt hadisesi ile karşılaşılmıştır.

Grevle sonuçlanmıyan toplu sözleşme sayısı ise 800 rakamının üstünde ve toplu sözleşme kapsamı içine giren işçi sayısı ise 400 bin rakamı civarındadır.

Grev ve lokavt sebeplerini tahlil etmek pek kolay olmamakla beraber daha çok tarafları müzakerelerden uzaklaştıran konuları şöylece sıralamak mümkündür.

İşverenin, işyerinde çalıştırdığı işçinin sendikalı olmasını iyi karşılamaması, yani, sendikalar tarafından işçiye hakların aktarılmasında ilerisi için sakınca duymasıdır. Bu da daha çok, işçi sendikaları tarafından yapılan veya yapılacak taleplerin kazancının üstünde ve aşırı olacağı endişesinin peşin hükme bağlanmış olmasından ileri gelmektedir.

İşçi sendikası açısından ise;

İşverenin işçiye bilhassa sendika yolu ile kazancından bir hak vermekten kaçındığını peşin olarak kabul etmiş olmasıdır.

Bu iki zıt kutup arasında ihtilaflar greve kadar yol almıştır.

Bu olaylardan grev ve lokavtın kötüye kullanıldığı manası çıkarılamaz.

Grevi özenti haline getirecek, maksatlı emellere âlet edecek bir sendikacılık, Türkiyede yerleşmiyecek, alın teri, el emeği, göz nûru istismar edilmeyen ülkelerden biri de Türkiye olacaktır. Bunun için say ile sermaye barış ilkeleri içinde el ele, biri diğerini tamamlayan ve haklarını koruyan anlayışla bu memleketi yabancı ülkelerin pazarı olmaktan kurtaracaktır.

Kazanan işveren, işçinin daha iyi şartlar içinde yaşaması ortamını yaratacak, devlete karşı, vergisini verecek, kazancının bir kısmını tesislerinin yenilenmesine, yurtta kazandığını yurt dışına değil, yurdun kalkınmasına, yeni iş sahalarının açılmasına harcamasını bilecek; çekingen ve ürkek bir sermaye ol-

rektiğini ileri sürerken, öbür yandan, mevcut sendikaların dahi bölünmesine yol açacak bir durumla karşılaşılmıştır.

ÇALIŞMA BAKANLIĞININ TUTUMU

Bu arada üzerinde önemle durulması gereken bir başka nokta da, Çalışma Bakanlığının tutumudur.

Türk-İş yöneticilerinin yaptıkları temaslarda, Çalışma Bakanlığı yetkilileri bu konuda, Türk - İş'le aynı görüşte olduklarını belirt melerine rağmen, Yargıtay kararını derhal, Çalışma Müdürlüklerine bildirmiş ve bundan böyle, bu yolda hareket edilmesini istemişlerdir. Bu hassasiyet, elbette ki, saygıyla karşılanır Ama, işçi ve sendikalar aleyhindeki bir konuda kararın yanlış olduğunu kabul etmeleri ne rağmen, bu kadar süratle hareket eden Çalışma Bakanlığı, işçi lehindeki hususları, aylar ve hattâ yıllarca sürüncemede bırakmaktadır. Örneğin, sağlık işkolunda çalışan işçilerin sendikalara üye olabileceklerini belirten Yargıtay kararı, aradan aylar geçmiş olmasına rağmen, halâ, Çalışma Bakanlığı'nın dosyalarında saklı tutulmakta ve işçiler sendikalara girememektedirler.

Bu davranışı iyi niyetle bağdaştırmaya imkân yoktur. Çalışma Bakanlığı, yıllardan beri süre gelmiş yapısından bir türlü kurtulamamak ta ve kendini, adeta işçi haklarını engellemek için kurulmuş saymaktadır.

Buna benzer yüzlercesinden biri olan yukardaki misal, Çalışma Bakanlığının yalnış tutumunu göstermektedir. Kurulduğu günden be ri devam edegelen, işçi aleyhtarı davranışlar, işçiyi olsun, sendikacı ları olsun, Çalışma Bakanlığından soğutmaktadır. Ve bu soğukluk hergün biraz daha artmaktadır.

Çalışma Bakanlığında, herşeyden önce, zihniyet reformunun süratle yapılması gereklidir. Bu reform yapılmalı ve Bakanlığın bütün mensupları, Anayasamızın ruhunu benimsemelidirler.

TÜRK-İŞ NE YAPACAK?

Türk-İş bu kararın tashihi için Yargıtay nezdinde teşebbüse geçmiştir. Türk işçi hareketi, bugüne kadar Yargıtay'a bütün müracaatlarını, en âdil bir şekilde sonuçlanacağına inanarak yapmıştır. Bütün sendikacılar tarafından bilinmektedir ki, Sayın Yüksek Mahkeme kararlarını peşin hükümlerle de ğil, konuları derinliğine inceleyerek alır ve yanlışlık yaptığını anladığı anda da, tashih etmekten kaçınmaz.

Türk-İş, Yargıtay'a müracaatını bu inançla ve gönül rahatlığı içinde yapmaktadır.

çalışma hayatımız

maktan kendisini kurtaracak, devletin kredi müesseselerinden de faydalanmaya hak kazanacaktır.

Devlet ise, kredi müesseselerinin işletmeciliğini daha iyi yapacaktır.

Bu ortamın yapılmasile birinin kazanmasının, diğerinin de yararına olduğu inancı doğacaktır. Aksi takdirde, karşılıklı barış, anlayış yerleşmediği takdirde sermaye düşmanlığı yaygın hale gelecek, getirilecek, bundan en çok zarar gören memleketimiz milletimiz olacaktır.

Biz bu memlekette devletçiliğin, çalışma ve çalışmama hürriyetlerini kısıtlamayan ve memleketi karanlığa götürmeyen, özel teşebbüse karma ekonomi ilkesi içinde yer veren karekterini muhafaza etme yolunda çaba göstermesini istiyoruz.

Bu uğurda işçinin, işverenin basının da yapacağı uyarıcı vazifeler olduğuna inanıyoruz.

Toplu sözleşme düzeni içinde henüz çok körpe olan işçi ve işveren münasebetlerini itina ile geliştirmeye mecburuz. Haklara sahip olmak kadar, muhafaza ve kullanmak ta önemlidir.

İşçi ücretlerine inikas eden zamların maliyetlere tesir eden birer unsur haline getirilmesinden kaçınılmasını istiyoruz. Aksi takdirde bir refah memleketi haline gelemeyiz.

İşverenler yalnız el emeğine dayanan kâr sistemini terkederek daha çok sürümü ve verimi arttırıcı, kaliteyi yükseltici, dünya piyasasile rekabet edici tedbirleri almasını, eski alışılmış verimsiz çalışma usullerini terk etmesini her iki sektörden de istiyoruz. Devletin de üstün gücü ile, bu yolda çalışmaları desteklemesini temenni ediyoruz.

ÇALIŞMA BAKANLIĞI HAKKINDA

Şimdi de Bakanlığın içine ve müesseselerine girmek suretile düşüncelerimizi arz ve izah edeceğiz.

Çalışma Bakanlığını Genel Müdürlük teşkilatile, İş ve İşçi Bulma Kurumu ve Sosyal Sigortalar Kurumu ile bir arada mütalaa etmek lâzımdır.

Genel Müdürlük teşkilâtı bu güne kadar bütçe imkânsızlıkları dolayısile ihtiyaçlara cevap verebilecek teşkilâtlanmaya kavuşmuş değildir.

Araştırma ve istatistik bilgileri derlemek ve değerlendirmek hususunda çalışmaları olumlu bulmuyoruz. Buna rağmen, mevcut imkânsızlıklarile, şartlarile ekip halindeki çalışmaları başarılı sayıyoruz.

Bununla beraber çalışma hayatımızın gelişen temposuna uygun bir teşkilâtlanmaya gidilmesi temennimizdir.

Meclise kadar intikal eden ve edecek olan kanun tasarıları üzerindeki mütevazi bir kadro ile yaptığı çalışmaları takdirle karşılıyoruz.

Hazırlığı tamamlanmış kanun tasarıları üzerin-

Ankara ve İstanbul'da fiyatlar ne kadar arttı?

ANKARA GEÇİNME ENDEKSİ

	GIDA		ISITMA VE AYDINLATMA		GİYİM		DİĞER		
	1964	1965	1964	1965	1964	1965	1964	1965	
Ocak	169	175	164	166	113	115	138	140	
Şubat	167	175	164	166	114	115	139	139	
Mart	157	174	164	166	114	115	139	139	
Nisan	165	179	164	166	114	115	140	139	
Mayıs	164	183	164	166	114	116	140	139	
Haziran	163	184	164	166	113	116	140	139	
Temmuz	163	186	166	166	113	117	139	141	
Ağustos	166	187	166	166	112	118	139	142	
Eylül	171		166		112		139		55
Ekim	170		166		112		140		
Kasım	173		166		112		140		
Aralık	174		166		113		140		

İSTANBUL GEÇİNME ENDEKSİ

	GIDA		ISITMA VE AYDINLATMA		GİYİM		DİĞER		
	1964	1965	1964	1965	1964	1965	1964	1965	
Ocak	171	173	159	160	123	124	142	144	
Şubat	170	176	159	160	121	124	142	144	
Mart	167	173	159	161	121	124	142	145	
Nisan	165	174	159	161	122	124	144	145	
Mayıs	168	177	159	161	123	124	143	145	
Haziran	168	178	159	161	123	124	142	145	
Temmuz	165	178	160	161	122	126	142	145	
Ağustos	166	182	160	161	122	126	142	147	
Eylül	167		160		122		142		
Ekim	168		160		122		143		442
Kasım	171		160		122		144		
Aralık	171		160		123		144		

çalışma hayatımız

de zamanın darlığı vaktin buna imkân vermemesi dolayısile görüş ve temennilerimizi kanunların senatomuza intikalinde arz etmeyi yerinde görüyoruz.

Bunlar sırasile,

İş Kanunu

Deniz İş Kanunu

Tarım alanında iş ve işçi bulma aracıları hakkında kanun

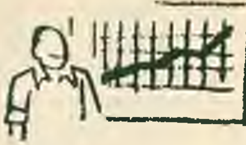
Milletlerarası çalışma teşkilâtının statüsünde yapılan değişiklilerin tasdikine dair kanun tasarılarıdır.

Bu meyanda 228 sayılı Sigorta ve Emekli Sandığına bağlı olarak geçen hizmetlerin birleştirilmesi hakkında kanuna geçici bir madde eklenmesine dair hazırlanmış kanun tasarısının, hakkını kaybetmiş olanlara yeniden bir müddet tanınmak suretile sosyal güvenliklerini teminat altına alacağından önemli buluyoruz. Yine bu kanunla ilgili bir sandıktan diğerine geçenlere sandıklarca ayrı ayrı tatbikat yapılması iştirakçının zararına bir haksızlık meydana getirmektedir. Adaletsizliği giderici bir kanun tasarısının da Meclis'e intikalinde isabet görmekte şikâyetçileri haklı bulmaktayız.

Hükümet programında yer alan 6772 sayılı kanunla verilen ikramiyelerin ücretlere intikali hususunda bir çalışma görülmemektedir.

Hazırlanan ve hazırlanması icap eden kanun tasarılarının bir an önce meriyete girmesinde gereken tedbirlere başvurulacağına eminiz.

Çalışma Bakanlığı, Bütçe imkânsızlıkları dolayı-

Fiyatlar Süratle Yükseliyor

Fiyatlarda meydana gelen artış ve bu artışın devam etme eğilimi göstermesi bir tehlike olarak karşımıza çıkmıştır.

Fiyat artışları, sabit gelirlerin satın alma gücünü eksiltmekte, bir diğer deyimle, âdeta, ellerine geçen para azalmaktadır.

Tüketici geçim endekslerinde meydana gelen yükselme, Toplu Söz leşme Kanunu.nun çıkışından sonra, işçilerin temsil ettikleri zamları alıp götürmüştür. Bu suretle, işçiler hiç zam almamış duruma geç mektedirler. Henüz teşkilâtlanmamış oldukları için toplu sözleşme yapmamış ve zam almamış işçilerin durumu ise, büsbütün kötüdür.

FİYAT ARTIŞI

Ticaret Bakanlığı Konjonktür Dairesine göre, 1958 de 100 olarak kabul edilen Ankara tüketici geçinme endeksi, 1964 yılı başında 153 puan olmuş; Mart ayına kadar fiyatlarda bir düşme görülmüş ve bu ay endeks 150 puana düşmüştür. Nisanda bir puan artan fiyatlar, Ağustos ayına kadar ufak dalgalanmalarla ayni seviyeyi muhafaza etmiştir. Eylül ve Ekim aylarında üç puanlık bir artış göstererek 154 puana ulaşan endeks, 1965 5Şubat ayına kadar her ay birer puan artmıştır. 1965 Şubatında endeks 158 puandır. Martta bir puan gerilemiş, ondan sonraki ayda iki puan birden artarak, devamlı yükselmiştir. Elde mevcut en son rakamlara göre, Ağustos içinde Ankara tüketici geçinme endeksi 166 puandır.

İSTANBUL'DA

Fiyatlar İstanbul'da da 1964 Haziran ayından itibaren devamlı olarak yükselmiş ve 1964 Ocak ayında, 158, ayni yıl Mayıs ve Haziran aylarında 153 puan olan endeks 1965 Mart ayı hariç, devamlı olarak yükselerek 1965 Ağustos'unda 166 puan olmuştur.

GIDA GİDERİNDE ARTIŞ

Endekslerde özellikle gıda giderlerinin büyük bir süratle artığı görülmektedir. Dergimizin arka kapağındaki grafiklerde de belirtildiği üzere, Ankara'da olsun İstanbul' da olsun gıda giderleri, her ay, bir önceki yılın ayni ayına göre çok büyük bir yükselme göstermekte, her ay da bir önceki aydan en az bir puan artmaktadır.

çalışma hayatımız

siyle özel bir bakanlık binasından mahrum bulunmaktadır. Bu günkü durumunun öteden beri tenkitlere konu teşkil ettiğini bildiğimiz için, Bakanlığın kendine ait bir binaya malik olmasını temenni etmekteyiz.

İŞ VE İŞÇİ BULMA KURUMU

İş ve İşçi Bulma Kurumu faaliyetleri üzerinde de kısaca maruzatımızı arz ediyoruz. Müracaatcısı çok, iş bulma imkânları az bir kurum mahiyetini muhafaza etmektedir. İyi İşleyen bir mekanizma haline henüz gelmiş sayılamaz. Talebci müesseseleri daha çok devlet sektörüdür. Yetiştirme, mesleğe yöneltme yolunda tesislerden yoksundur. Ana gelir kaynakları ise normal işlememektedir. Belediye ve özel idareler kuruma borçludur. Öteden beri devam eden bu hal, İş ve İşçi Bulma Kurumunu yeni gelir kaynakları aramaya mecbur etmiştir. Tahsilatı daha tesirli hale getirmek için, belediyelerin İller Bankası'ndaki gelirlerinden Kurum hisselerinin direkt olarak kesilmesini temin etmek ilk hatıra gelen çare olmaktadır.

Bu gün için, Kurum'un gelirleri, Sosyal Sigortaların muayyen nispette verdiği tahsisata ve genel bütçeden bir o kadar yapılan yardımlara dayanmaktadır.

İş ve işçi Bulma Kurumu'nun yabancı ülkelere gönderdiği ve göndereceği işçi meseleleri, bu gün için çalışmaların ağırlık merkezini teşkil etmektedir.

Yabancı ülkelere gönderilen işçilere hareketlerin-

ENFLASYON TEHLİKESİ

YAZAN :
Doğan Avcıoğlu

Fiyat endeksi, 1965 Şubatında 279 rakkamını gösteriyordu, Ağustos rakkamı ise 302'dir. Demek ki, son 6 - 7 aylık dönemde fiyat endeksi 23 puvan artmştır. Bunu yüzdeyle ifade edersek, fiyatlarda Şubat - Ağustos döneminde yüzde 8,2 gibi çok önemli bir artış görülmüştür. Üstelik fiyat artışları, yaz aylarında da devam etmiştir. Halbuki en hızlı enflâsyon yıllarında dahi, yaz aylarında fiyatlarda bir düşme ya da bir duraklama vuku bulurdu. Bu sebeple, altı ayda yüzde 8,2 gibi çok yüksek bir fiyat artışının yaz aylarında da sürüp gitmesi, tehlike çanlarım çalmak için yeter bir sebeptir. Nitekim, Devlet Plânlama Teşkilâtı, daha yaz ortasında iken, hazırladığı bir raporla enflâsyon tehlikesini belirtmiştir.

Enflâsyonun başlıca nedeni, 1964 yılında görülen durgunluğu gidermek amacıyla, büyük ölçüde bir para ve kredi genişlemesine gidilmesi, fakat durgunluk önlendikten sonra dahi bu politikada ısrar edilmesidir. 1965 Bütçesi, yeni iktidarın gevşek tutumu dolayısıyla cârî giderlerde büyük ve tehlikeli artışlarla çıkmıştır. Hazinenin Merkez Bankasına borçlanma oranının yüzde beşten yüzde ona çıkartılması, bütçe için para basma imkânını genişletmiştir. Müteahhit avanslarının yüzde 10'dan yüzde 25'e yükseltilmesi kararı ise, ancak Maliyenin ısrarı ile, son dakikada önlenebilmiştir. Yüzde 8,2 gibi çok önemli fiyat yükselmelerine rağmen, bir yetkili «fiyat yükselmeleri sıhhat alâmetidir» diyebilmektedir.

Enflâsyon meselesi, eğer bu zihniyetle ele alınırsa ve gerekli tedbirler ihmal edilirse, hiç şüphe olunmasın, 1955 - 1958 yıllarının korkunç enflâsyonu yeniden geri gelebilir. Fiyatlar, şimdiden anormal ölçüde yükselmiştir. Sonbahar ve kış ayları ise, fiyatların normal olarak yükseldiği bir dönemdir. Eğer, enflâsyonu önleyici tedbirler alınmazsa, kış ayları hızla fiyat yükselmelerine sahne olabilir.

1966 yılı Kalkınma Plânı finansman açığı 2,5 milyar lirayı bulmaktadır. Açığın yüksekliği, tehlikenin de büyüklüğünü ortaya koymaktadr. Öğrendiğimize göre, tehlikeyi bir dereceye kadar azaltmak için, Kalkınma Plânının sosyal adalet amacından vazgeçilmesi öngörülmekteymiş. Memur maaşlarının arttırılmasından ve Gelir Vergisi Kanunu'nun tanıdığı, asgari geçim indiriminin yükseltilmesinden vazgeçilmesi düşünülmekteymiş. Bilindiği gibi, Gelir Vergisinin çok büyük bir kısmı bugün dar gelirli işçiler ve bütün ücretliler tarafından ödenmektedir. Bunların ver

çalışma hayatımız

den önce, hiç olmazsa bir kaç gün için devamlı konferanslarla, gidecekleri memleketler hakkında bilgiler verilmesinde büyük faydalar vardır. Okuyup yazmadan iyice nasibini almamış bu vatandaşların ellerine yalnızca broşürler tutuşturulması yetersizdir. Yabancı ülkelerde özellikle ilk günlerde çekilen sıkıntıları tahmin etmek zor değildir.

Yabancı ülkelere gönderilen işçilerin maalesef Kurum memurları tarafından istismar ve kendilerine özel menfaat temin ettiklerini önümüzdeki raporlardan öğrenmiş bulunuyoruz.

Başı darda işsiz vatandaşların, gider ayak böyle muamelelere maruz kalması çok hazin ve üzücüdür. Verilene kanaat etmiyen, vazifesini kötüye kullanan memurun devlet kapısında, kurumlarda, cemiyetlerde yeri yoktur. Bu yolsuzluklar, biraz da kontrol sistemi iyi işlemediğinden, memurlarda sorumluluk duygusunun yerleşmemiş bulunmasından ileri gelmiştir.

Bu hal Bakanlığa bağlı diğer kurumlarda da az çok görülmektedir.

İş ve İşçi Bulma Kurumu faaliyetleri, geçmiş devirlere nazaran yaygın bir hale gelmiştir. Yabancı ülkelere giden işçilerin oradaki çalışmaları, hâl ve tavırlarının yakından izlenmesinde faydalar vardır. Kazandıklarını iyi kullanmak, tasarrufları teşvik etmek hususunda bu günkünden daha çok tesirli çalışmalar yapılmalıdır. Yabancı ülkelerde çalışan işçilerimizin sosyal güvenliklerinin teminat altına alınmasını memnuniyetle karşılıyoruz.

Dış ülkelere yapılan vazife seyahatlarının bavul doldurma şeklinde başlayıp bitirilmesinin şiddetle karşısındayız. Geri kalmamızın, boş yere vakit öldürmekten ve israftan ileri geldiğini söylemiş olmakta da isabet görürüz.

İş ve İşçi Bulma Kurumu hizmetleri içinde işsizlik sigortasının yer bulmasını, ilk hazırlık mahiyetinde de olsa çalışmalara geçilmesini temenni edi-

gi yükünü azaltmak, sosyal adaletin kaçınılmaz bir gereğidir, Nitekim, Gelir Vergisi Kanunu, asgari geçim indiriminin kademeli olarak yükseltilmesini öngörmüştü. Şimdi, bu kanuni hakkın ertelenmesi istenmektedir. Halbuki, 1966 yılı finansman açığını kapamanın, sosyal adalete uygun çok daha başka yolları vardır. Herşeyden önce, milyarları aşan vergi kaçakçılığı önlenmelidir. Bu yolda ufak tefek tedbirler yerine, köklü çareler araştırılmalıdır. Politikacılar, servet beyannamesi, vergi açıklanması gibi mütevazi tedbirleri kaldıracaklarını ilân edecekleri yerde, yeni tedbirler bunları takviyeyi düşünmelidirler.

Büyük toprak sahiplerine mutlaka vergi ödetilmelidir. Milyonlarca fakir çiftçi ailesine vergi ödetmek bahis konusu değildir. Fakat, yalnız zengin çiftçiler, yılda rahatlıkla 7 - 800 milyon lira vergi ödeyebilirler. Halbuki, ödedikleri vergi 1964 yılında 40 milyon lira civarında kalmıştır.

Artık, aklı başında her insanın bildiği bir gerçeği tekrarlamakta fayda vardır: Enflasyon uçurumuna düşmeden bu memleketin kalkınması ve plânda öngörülen yatırımların gerçekleştirilmesi isteniyorsa, köklü bir vergi reformunun yapılması bunun ilk şartıdır. Milli gelirin üçte birine yakın bir kısmını alan, fakat pek az yatırım yapan zenginlere mutlaka vergi ödetilmelidir. Bu yapılmadığı takdirde, Plân aksayacak, kalkınma yerinde sayacak ve Türk ekonomisi, enflasyonla durgunluk arasında fırtınaya tutulmuş sahipsiz bir tekne gibi bocalayıp duracaktır.

Türk işçi hareketi, köklü bir vergi reformunu gerçekleştirmek için, bütün ağırlığını kullanmalıdır. Bu arada toplu sözleşmelerin yenilenmesinde, yıl sonuna kadar daha da artacağı anlaşılan fiyat yükselmeleri göz önünde tutulmalıdır. Bu yıl ücretlerde yüzde 10 oranında bir artış sağlansa dahi, aslında hiç bir ücret artışı elde edilmiş olmayacaktır.

aldatmaca

Yazan:

Doç. Dr. OSMAN N. KOÇTÜRK

Ankara Ticaret Odası tarafından çıkarılan, aylık Ankara Ticaret Odası Dergisi'nin 15 Haziran 1965 gün ve 11 sayılı nushasında, derginin son kısmına eklenmiş ve esas dergiden mavi bir kapaklı ayrılmış bölümde, Ankara İşveren Sendikaları Birliği'nin «İşçi Ücretleri ve Ekonomilerin Ödeme Güçleri» başlıklı, Türk İşverenler Bülteni'nden aktarılma bir yazısını gördük.

Bu yazıda bazı memleketlerin ekonomileri önemli unsurları ile takdim edildikten sonra, insan başına düşen ortalama milli gelir ile bir işçinin sağladığı gelir arasında mukayeseler yapılmakta ve işçinin aylık geliri ile ortalama gelir arasındaki nisbet işçi refahının bir endeksi gibi gösterilerek, Türk işçisinin ele alınan memleketler işçisi ile mukayese edildiği zaman bunlar arasında milli gelirden en çok pay alan bir işçi gurubu gibi gösterilmesi için dolaylı bir gayret sarfedilmektedir. Konuyu tek açıdan

çalışma hayatımız

yoruz.

SOSYAL SİGORTALAR KURUMU

506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun tatbikata girmesile Kurumun hizmetleri her geçen gün daha da yaygın hale gelecektir. Aksaklıkları önleyecek olumlu çalışmaları bütçe raporlarında tespit etmekten ve yapılan çalışmalardan ümitliyiz.

Memleketimizin en varlıklı ve hizmetleri beşeri olan bu müessesenin idaresini elinde bulunduranların daha iyisini başarmak hususunda heyecanla çalıştıkları, lüzumsuz harcamalardan sakındıklarına samimi bir inancımız vardır.

Kurum'un işçi mesken kooperatif mevzuları tamamen islâh edilmiş değildir. Küçük pürüzler yüzünden senelerce sürüncemede bırakılan işler olmuştur.

İşlerini takip etmek gibi maksatlarla Ankaraya gelen sayıları kabarık kooperatif heyetlerinin bir müddettir azalmış olmasını işlerin daha iyi görüldüğü mahiyetinde kabul ediyoruz.

İnşaatı bitmiş içine girilmiş fakat küçük pürüzler yüzünden ferdi münasebete geçemiyen kooperatiflerin işlerinin görülmesi; kurum ve işçinin faydasına olacaktır.

Kooperatifçilik ağır işleyen hesabı kitabı karışık bir ortaklık olmaktan kurtulmalıdır. Yapı kooperatifleri daha ciddi nizama sokulmalı; konan ve konacak prensipler kolayca değiştirilmemeli, kredi müessesesi iyi işlemeli, kurum kooperatifler üzerinde bir murakabe sistemi kurmalıdır.

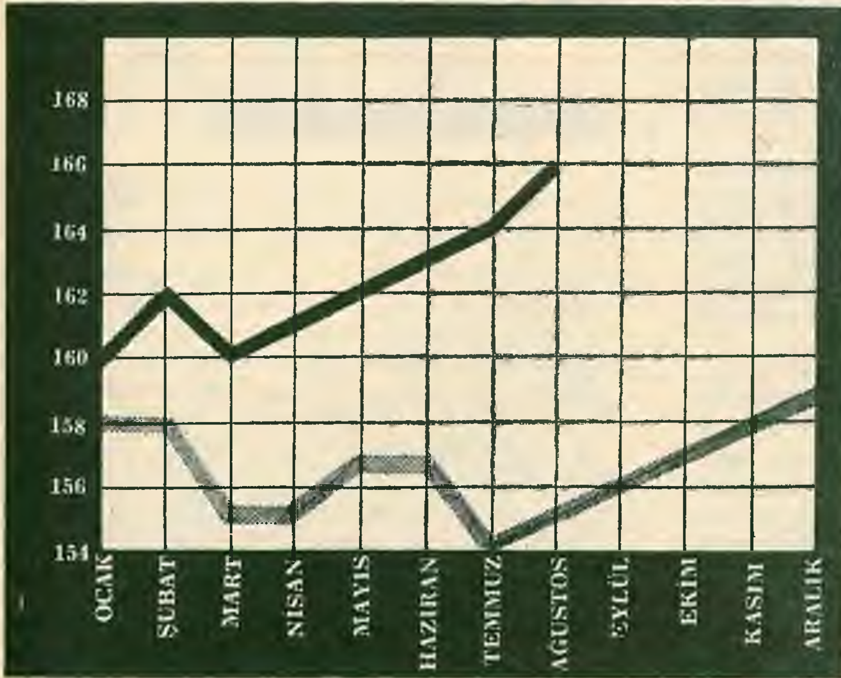
SONUÇ

Çalışma hayatımızda ileri gelişmeler olmaktadır. Kısa zamanda oldukça mesafe de alınmıştır. İşçi ve İşveren sendikaları maddeten ve manen güçlenmektedirler. Sendikalar ileride iş hayatı yatırımlarına kredi açan müesseseler arasında yer alacaktır.

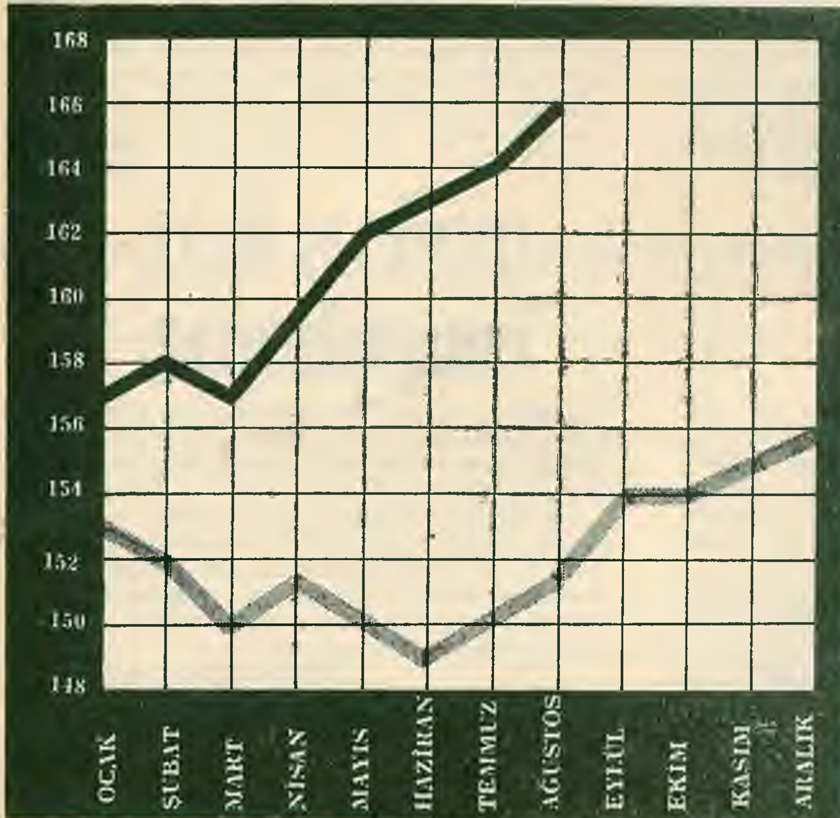
Bu tempo ve iyi niyetli çalışmaların, Türk sendikalarını Orta Doğunun liderliği mevkiine çok yakın zamanda getireceğine inanıyoruz.»

Geçinme indekslerinde son durum

ANKARA GEÇİNME ENDEKSİ

İSTANBUL GEÇİNME ENDEKSİ

Ankara ve İstanbul'da fiyatlar devamlı olarak yükselmektedir. Grafikte de açık olarak görüldüğü gibi, geçen yıl yaz aylarında düşen fiyatlar, bu yıl aksine artmış bulunmaktadır.

aldatmaca

ve işverenin çıkarına uygun bir şekilde inceleyerek belirli bir gerçeği gölgelemek isteyen bu yazıyı biz aşağıdaki tabloda özetlemiş bulunuyoruz.

ÇEŞİTLİ MEMLEKETLERDE ORTALAMA AYLIK GELİR İLE ORTALAMA İŞÇİ GELİRİ ARASINDA İLİŞKİLER

Memleketin	(A) Ortalama Aylık Gelir	(B) Ortalama Aylık İşçi Geliri	B/A
A.B.D.	1886	3600	1.9
Japonya	384	750	1.9
İtalya	530	1030	1.9
İlmanya	920	1755	1.9
İngiltere	942	1925	2.03
Türkiye	162	537	3.2

Amerika Birleşik Devletleri, Japonya İtalya, Almanya gbi kieonomileri hayli gelişmiş memleketler de İşçi gelirinin, ortalama milli gelire oranı hemen hemen sabit ve 1.9 civarında olmasına karşılık, İngiltere gibi müreffeh ve ekonomik yapısı Türkiyemizle kabil mukayese olmayan bir toplumda bu nisbet 1.9 rakamını biraz aşmakta ve Türkiye'mizde ise denge anormal denilebilecek şekilde değişerek nisbet 3.2 ve kadar yükselmektedir. Bir insanın bir ayda ortalama olarak 162 lira gelir sağlayabildiği Türkiyemiz de işçiler 537 liralık bir gelir sağlamakla, Türk işvereni işçilerine karşı, bütün ileri memleketler işverenlerinden daha cömert davrandığını telmih etmekte ve fakat işçi hayatı ile ilgili ve kendini de yakından alâkadar eden bazı önemli hususlara nedense değinmemektedir. Bültenin yazarına göre İngiltere ve Türkiye'de işçilerin milli gelirden bu kadar yüksek nisbetlere uygun bir şekilde pay almalarını hazırlayan sebepler :

(1) Kuvvetli kalemler ile yüksek tirajlı gazetelerein özel teşebbüs ve sermayeyi hırpalayıcı neşriyat yapmaları, bunun sermaye - emek münasebetleri üzerine

tazyik icra etmesi ,

(2) — Siyasi kuvvetlerin şimdiye kadar ağırlıklarını özel sektör aleyhine müteaddid defalar kullanmış olmaları

(3) — İşçilerin teşkilatlanması ve özel teşebbüsün henüz teşkilatlanmamış olmasıdır.

İngilteredeki nisbet artışı da benzer sebeplere bağlanmakta ve basın ile Labor Party itham edilmektedir. Yeknazarda yukarda sunulan tablonun (A) sütunundaki rakamlarla hiç alakadar olmaksızın B/A oranı üzerinde duranlar iddiaları kabul etme ve rahatlama durumunda bulunacaklar ve mutlu olacaklardır. İşlerin bir çok yönleri ile kötü gittiği bilinen Türkiye'de işçi gelir seviyesinin böylesine islâh edilmiş ve işverenlerin bu kadar cömert davranmakta oluşlarını görmek gerçekten ferahlık vericidir. Fakat memleketimizde ortalama milli gelirin ve vatandaşların bu gelirden aldıkları payın düşüklüğü ile Türk işçisinin gelir bakımından diğe rmemleket işçileri ile mukayesesi işverenler bülteninde açıklanmamış olan bazı önemli gerçeklerin ortaya çıkmasına sebep olacaktır. Bunlar şöylece sıralanabilirler:

Dünya Nufusunun Yüzdesi Nufus

Dünya Gelirinin Yüzdesi Gelir

UZAK DOĞU — 52.3 % — 12.3%

AVRUPA — 22.2 % — 37.7%

KUZEY AMERİKA — 6.7 % — 39.8%

LATİN AMERİKA — 6.8 % — 4.7%

AFRİKA — 7.1 % — 2.2%

YAKIN DOGU — 4.4 % — 1.8%

AVUSTURALYA — 0.5 % — 1.5%

DÜNYADAKİ GELİR DAĞILIŞI : Dünyanın çeşitli bölgelerinde nüfus ve gelir dağılışı arasında aşikâr bir dengesizlik vardır. Uzak Doğuda yaşayan insanlar Dünya nüfusunun % 52.3 ünü teşkil ettikleri halde, Dünya gelirinin ancak % 12.3 üne sahip bulunuyorlar. Halbuki Kuzey Amerika Dünya nufusunun % 6.7 sinin yaşadığı bir bölge olmasına rağmen çeşitli yollarla Dünya gelirinin % 39.8 ine ortak olmanın yollarını bulmuştur. Diğer bölgelerin nufus ve gelir dağılışı tabloda gösterilmiştir.

aldatmaca

devam

(1) — Türkiye insan başına düşen milli gelir bakımından alınan memleketler arasında en düşük seviyede olan bir memlekettir. Bu gelir Birleşik Amerika ile bir mukayese yapıldığı zaman hemen hemen on defa daha düşük, İtalyanın 1/3'ü kadardır.

(2) — Ele alınan memleketlerdeki ortalama işçi geliri ile Türk işçilerinin gelir seviyeleri kıyaslanacak olursa o zaman ayni nisbetlerin işçi ücretlerinde de muhafaza edilmekte olduğu görülecektir.

(3) — Türk işçisinin ortalama aylık geliri 537 T.L. ndan çok daha düşüktür. Günde 100-135 lira ücret olan mühendis ve teknik elemanları da işçi farzetmek suretiyle elde edilen bu kabarık rakkamın gerçeğe uymadığını ilgililer ifade etmektedirler.

Gelir seviyesi farkları üzerinde hiç durulmadan sadece vatandaşa isabet eden milli gelir payı ile bu gelirden işçinin almakta olduğu payın mukayese edilmesi ve nisbetin yüksekliği üzerinde durularak, bu nisbet yüksekliğinin de matbuatta bazı kudretli kalemlerin ve hükümetlerin işçinin tarafını tutmus bulunmaları gibi bir sebebe bağlanması gerçekten yanlış olur.

Karma ekonomi sistemi içinde ve Anayasa'nın getirdiği düzene uygun olarak çalışma ve kalkınma eğiliminde olan toplumumuzda, işçi meselelerini hükümetler, kuvvetli kalemler kadar işverenlerin de iyi niyetle ve gerçeklere uygun bir şekilde ele almaları gerekiyor. Türkiye'nin böylesine geri kalmış olmasından hükümetler kadar işverenlerin kendilerinin de kendilerini sorumlu tutmaları ve milli gelirin bu derece düşük oluşunun sebeplerini araştırmaları iktiza eder.

Türkiye'de bir vatandaşa düşen milli gelir payının ayda ortalama olarak 162 lira civarında bulunması üzerinde önemle durulması gereken bir noktadır kanısındayız. Geliri yüz binler ve milyonları aşan insanlar yanında, yıllık geliri 5500 T.L.'yı aşmayan milyonlar vardır. Bilhassa tarım sektöründe görev almıs ve köylüklerde yaşayan bu insanların ayda 50 T.L. nın altında bir gelirle nasıl yaşadıklarını ve nasıl çalıştıklarını düşünmek de biraz işverenlere düşüyor. Cünki sermayenin sahibi olan iş veren, üretimin ikinci ve en önemli unsuru olan emeği böylesine ihmal edecek olursa üretim düşük kalacak ve bu üretimden devletin, isverenin, isçinin payı da o nisbette düşük olacaktır.

Tarlada veya fabrikada çalışan bir insanın etin kilosunun on liraya tedarik edilebildiği bir memlekette 537 T.L. bir aylık gelir ile nasıl yetinebileceği, çoluk çocuğunu nasıl besleyip, kalkınma plânını daki % 7 hıza ne suretle omuz verebileceği bizi düşündürmesi gereken bir husus haline gelmiş bulunuyor. Dünyanın çeşitli bölgelerinde yaşayan insanların Dünya nufusuna nisbeti ile, bunların Dünya gelirinden almakta oldukları pay, çok enteresan sonuçlar vermektedir. Birleşmiş Milletler tarafından yapılan bir araştırmadan alınan sonuçlar aşağıdaki tabloda gayet açık bir şekilde ifade edilmiş bulunuyor. Türkiye'miz bu bölgeler arasında ve Orta Doğu toplumu içinde bulunduğuna göre şartlarının çok kötü olduğu aşikar bir şekilde görülmetkedir. Çünki Dünya nufusunun sadece % 6.7 kadarının yaşadığı Kuzey Amerika'daki insanlar Dünya gelirinin % 39.8 ini bu bölgeye akıtmanın kolayını bulmuşlar ve yakın doğuda yaşayan milletlerin payı ise Dünya nufusunun % 4.4 ünü teşkil ettikleri halde, Dünya gelirinin % 1.8 inden ibaret kalmıştır. Uzak Doğu'nun, Dünya nufusunun % 52.3 ünü barındırdığı halde Dünya gelirinin sadece % 12.3 ünü bölgesine aktarmaya muvaffak olduğunu görüyoruz. Latin Amerika, Afrika gibi sömürülen bölgeler ayni şartlar altında iken, Avrupa ve Avustralya Dünya gelirinden daha çok hisse almanın çaresini bulmuşlardır.

Hükümetler kadar işverenlerin de gayretl ile bu üstün gelir seviyesine ulaşmış olan Amerika, Avrupa ve Avustralya ülkelerinde sermaye sahipleri, üretimin ikinci unsuru olan emek sahiplerinin refah ve gelir seviyelerini yükseltmek gayretle calısıyorlar. Bu toplumlarda insan gücünün kaynağı olan besin maddeleri ucuz ve işçinin, beslenme, barınma ve topyekun yaşama şartları, işverenler kadar üstün bir seviyededir.

Hal böyle iken bütün bu gerçekleri unutup da esasen düşük olan ortalama milli gelir ile işçi gelir seviyesini mukayese etmek ve anormal rakamlar ile ortaya çkarak işçi tarafını tutan hükümetler ve kalem sahiplerinden dolayı olarak şikâyette bulunmak bir aldatmaca olur. İşin en kötüsü bu aldatmacanın zararı işçiden çok işverenler çekerler.

Biz kendi aramızda çekişmelere ve anlaşmazlıklara sebep olabilecek bu kabil olumsuz etüdlerle ortaya çıkacaklarına, işverenlerin de hükümetlerin ve basın ile kudretli kalemlerin tarafına geçerek işçi haklarını birlikte savunmalarını ve durumu tüm olarak islah edebilmek için gayret sarfetmelerini daha uygun ve olumlu bir davranıs olarak mütalâa ediyoruz.

Gelecek yazı

İşçi Ücretleri

O.E.C.D.

OECD'nin tutumu protesto edildi

OECD Genel Sekreter Yardımcısının, teşkilata verdiği ve kendi adını taşıyan (Harris raporu) rapor, şiddetli tepkilerin doğmasına sebep oldu. Az gelişmiş ülkelere yapılmakta olan teknik yardımın kesilmesini teklif eden rapor teşkilatın Temmuz ayı içinde yaptığı toplantıda tenkid edildi. Toplantıdan sonra, «emrivaki» denilebilecek şekilde empoze edilmeye çalışılan teklifler, özellikle, Devlet Plânlama dairesi tarafından da kabul edilmedi. Raporla ilgili karar, Kasım ayı içinde yapılacak toplantıda verilecek. Öte yandan, OECD nezdindeki ICFTU (Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu) Sendika istişare komitesi Genel Sekreter Yardımcısı Charles Ford OECD Genel Sekreteri Profesör Kristensen'e gönderdiği bir muhtıra ile, «Türkiye ve Yunanistan'daki sendikal programa karşı takınılmış tavrı, şiddetle protesto» etti...

Charles Ford'un bu ilgi çekici muhtırasını aynen yayınlıyoruz.

"Sayın Profesör Kristensen,

Yunanistan ve Türkiye'de tatbik edilmekte olan sendikal programa karşı, son günlerde OECD'nin takındığı tavrı şiddetle protesto ederiz.

Çok yakın bir geçmişe kadar, OECD ülkelerindeki sendikaların müsbet bir rol oynayabilecekleri kabul edilmekte ve İşçi Sendikaları İstişare Komitesi (TUAC)ın tavsiye ve işbirliğine başvurulmaktaydı. Gelişme çabası içinde olan ülkelerde de, işçi sendikalarının rolü kabul ediliyordu. 1962 senesinin Haziran ayında yayınlanan «Gelişen Ülkelere Yardım - İşçi Sendikalarının Rolü» isimli ve E 23414 nolu OECD dökümanı, işçi sendikalarının gelişen ülkelere şu şekilde yardımcı olacağını belirtiyordu :

a) Gelişen ülkelerin malî güçlüklerinin yenilebilmesi için, toplumun malî bir fedakârlık yapması gerektiğinin kamu oyuna izahı ve kabul ettirilmesi;

b) Gelişme çabası içinde olan ülkelere eğitim için eleman göndermek ve bu kabil ülkelerden eleman celbetmek; ;

c) İşçilerin ve sanayicilerin, gelişme çabası içinde olan ülkelerin ticaret ve sanayi meselelerinde eğitilmelerine yardımcı olmak.

1963 senesinin Aralık ayında yapılan bir TUAC müşterek toplantısına sunulan E 33798 nolu OECD dökümanı ise, işçi sendikalarının «...dış yardım politikalarının gerçekleştirilebilmesi için popüler bir destek kaynağı...» olduğunu açıkça kabul etmektedir. (Paragraf 8) Aynı döküman, gelişen ülkelerdeki insan gücü problemleri başlığı altında da işçi sendikalarına yer vermekte ve bu teşekkülleri «boş ve verimsiz insangücünü toplu pazarlık yolu ile yapıcı ve verimli bir hale getirmek ve memleket içindeki sosyal kanunların çıkarılmasına iştirak etmek» le nitelemektedir. (Paragraf 13) Döküman devamla, «ihdas edilecek Kalkınma Merkezlerinin yapacakları araştırma ve eğitim faaliyetlerinde sendikaların destek ve sendikal tecrübelerinden istifade edebileceğini» belirtmektedir. (Paragraf 15) Son olarak Paragraf 19 gelişen ülkelerde işçi sendikalarının müsbet rolü»ne işaretle şöyle demektedir :

«İşçi sendikaları, kendi üyelerinin haklarını korumaktan başka, toplum içinde kalkınma problemlerinin anlaşılması ve benimsenmesi için de çok faydalı olabilirler. Ayrıca, uzun vadeli olarak yapılan plânlamalara, işçi sendikaları, kalkınma külfeti ile nimetlerinin, adil bir şekilde dağıtımı içinde iştirak edebilirler. Demokratik esaslara dayanan hür sendikalar, bir memleket içinde, demokratik zihniyete sahip vatandaşların yetişmesine sebep olmaktadır.»

1962 senesinin Ocak ayında İnsangücü Komitesi, «Uzun Vadeli Programlar İçin Temel Prensipler» başlığı altında yayınladığı MO (62) 1 nolu dökümanda, kalkınma çabasının meydana getireceği sosyal değişikliklere ve yeni şartlara işçilerin ve toplumun adapte olabilmesi için, işçi sendikalarının büyük bir

O.E.C.D.

devam

OECD'nin tutumu protesto edildi

rol oynıyacağına işaret etmekteydi. Aynı döküman, bu konuda sendikaların «... birçok ülkelerde ,bu gayelere hizmet etmek için yeterli malî ve teknik kaynaklara sahip olmadıklarını...» kuvvetle belirtiyordu.

OECD'nin son aylarda takınmış olduğu tavır ve takip etmekte olduğu politika yukarda izah ettiğimiz beyan ve resmî dökümanlarla çelişme içindedir. İşçi sendikalarının hoca servisi lağvedilmiş ve bu servisin daha geniş olarak enformasyon servisine bağlanacağı ifade edilmişti. Bu ifade de doğru çıkmamış ve hoca servisi lağvedilmesine rağmen, enformasyon servisinde bir genişleme olmamıştır. Diğer taraftan şimdiye kadar Kalkınma Merkezi, gelişen ülkelerdeki işçi sendikaları ile alâkalı hiçbir işlem yapmamıştır. Durum bu şekilde iken de gelişen ülkelerdeki sendikal programlarda ciddî bir kısıntı yapılması cihetine gidilmektedir.

OECD'nin başta gelişen ülkeler olmak üzere, işçi sendikalarına yardımda devam etmesi lehindeki görüş ve gerekçelerimizi, bir kere daha dikkatinize sunarız.

İlk olarak, gelişen ülkelerde totaliter rêjim ve idarelerin gelişmesine karşı olan ve demokrasinin yerleşmesi için şart olan müesseselerin başında işçi sendikaları gelmektedir. İşçilerin kurdukları bağımsız birer kuruluş olan sendikalar, memleket sanayileştikçe, gittikçe büyüyen bir nüfusu temsil eder. Sendikaların siyasî hayattaki rolü de bugün için dünyaca tanınmış bir gerçektir. Misal olarak, Amerikan Hükümetinin 1961 Dış Yardım Kanununun 601. bölümünün (a) paragrafını gösterebiliriz. Bu paragraf, dış yardım programı çerçevesinde, yardım alan ülkelerde bağımsız sendikacılığın geliştirilmesini ve kuvvetlendirilmesini öngörmektedir. AFL - CIO nun 1961 senesinde akdettiği kongresine hitap eden müteveffa Başkan Kennedy bu hususu açıkça belirterek şöyle demişti: «Bu ülkelerdeki hürriyet ümidi, birçok ahvalde sendika hareketi ile vücut bulmaktadır. Bazı ülkelerin halkını, memleketin büyük bir iktisadi kuvvetine sahip olan azınlık ile, komünist bir idare arasında tercih yapma sorunu ile karşı karşıya bırakmak istemiyoruz. Bu kabil ülkelerin halkına, böyle bir tercih hakkı bile tanımıyoruz. Hürriyetin ve bağımsızlığın bu ülkelerde kendiliğinden yerleşmesini istiyoruz. Bu ülke halkının ilerlemesini istiyoruz. İstediklerimizi ancak kuvvetli ve hür bir sendikacılık gerçekleştirebilir.»

İşte bu sebepten dolayı Amerikan Hükümeti, AID kanalıyla idare ve idame ettirdiği dış yardım programı çerçevesinde, gelişen ülkelerdeki sendikal teşekküllere yardım etmektedir. Bu yardımlar çerçevesinde, gelişen ülkelerin sendika liderleri Amerika'ya gönderilmekte, sendikalara teknik ve diğer konularda yardım verilmekte, bina inşaatı veya malzeme temini hususunda kredi veya bağışlarda bulunulmaktadır.

OECD'ye üye olan diğer devletlerin hükümetleri de, gelişen ülkelerdeki sendikalara karşı, yukarıda izah ettiğimize benzer bir politika takip etmektedirler. 1929 senesinde Lord Passmore'un Sömürgeler Bakanı olmasından beri, İngiliz Hükümeti sadece milletler camiası içinde değil, diğer gelişen ülkelerdeki sendikalara büyük bir alâka göstermiştir. Aynı şekilde Alman, Kanada ve diğer hükümetler de yardımlarda bulunmaktadırlar.

Görüşümüze göre, gelişen ülkelerdeki sendikaların totaliter rejimlere karşı olmasından dolayı, yardım yapılması zaruridir. Sadece bu siyasi sebep bile yardımın devamı için yeterlidir. Ancak, bu siyasî sebebin iktisadî yönü de mevcuttur.

Yardımın devamı hususundaki ikinci gerekçemiz ise, işçi sendikalarının iktisadi kalkınmanın nimetlerinin daha adil dağıtılması için faaliyet gösteren kuruluşlar olmasıdır. Sendikaların yokluğu halinde, iktisadî kalkınmanın nimetlerinden, nüfusun ancak çok küçük bir kısmı faydalanacaktır. Kalkınma nimetlerinin bu şekilde gayri adil olarak dağıtımından sakınmak lâzımdır. Böyle bir durum, demokratik devletleri temsil eden Teşkilâtımızın gayelerine aykırı düşer.

Üçüncü olarak, kalkınma çabası içinde olan ülkelerde sendikaların müsbet bir rol oynayacakları, dünyaca kabul edilen bir gerçektir. Birçok ülkelerde sendikalar, bu görevlerini yerine getirmektedirler. Sadece daha bilgili ve sorumlu bir işgücünün yaratılmasında değil, istihsal ve istihlâk ve mesken kooperatifleri kurarak, işyerlerinin idaresine iştirak ederek, millî plânlamaya katılarak ve diğer yollarda, memleket kalkınmasında önemli rol oynamaktadırlar. Sendikaların iktisadî konular ve kalkınma ile yakinen ilgili olmaları, kuruluşların ilk gelişme devrelerinde, ortaya yeni mesuliyetler çıkarmaktadır. Bu mesuliyetleri gerektiği şekilde deruhte edebilmeleri için, sendikalara teknik yardım yapılması zaruridir.

OECD ülkeleri içinde gelişme çabası içinde bulunan ve sendikacılık bakımından yakın bir geçmişe sahip olan iki ülkeye, Yunanistan ve Türkiye'ye yapılan sendikal yardımın devamı şarttır. Bu ülkeler, sosyal ve coğrafi durumları itibariyle, kalkınma probleminde faydalı birer tecrübe alanı olarak görülmekte, diğer taraftan sendikacılığın geliştirilmesi bakımından da büyük imkânlar arzetmektedir. OECD sendikal programının faydası ve müsbet neticeleri, bilhassa Türkiye'de müşahede edilmektedir. 1960 senesinden beri Türk Hükümeti, işçi sendikalarına karşı müsbet bir politika takip etmiş ve sendikaların gelişmesini sağlıyacak kanunlar çıkarmıştır. Bu kanunların çerçevesinde ve kesif faaliyet sonunda, sendikaların üyeliklerinde bariz bir artış görülmüş ve sendika liderleri ülkenin iktisadî sosyal ve siyasî problemlerinde, olumlu ve sorumlu bir rol oynamağa başlamışlardır. Türk-İş Konfederasyonunun Genel Sekreteri Millî Prodüktivite Merkezi Başkanıdır. Diğer taraftan Hükümet, başta insan gücü sahası olmak üzere iktisadî ve sosyal konularda Türk-İş'le istişarelerde bulunmaktadır. Çeşitli resmî komitelerde ve iktisadî devlet teşekküllerinin yönetim kurullarında işçilerin temsil edilmelerini mümkün kılan kanunlar çıkarılmıştır. Bütün bu müsbet ve müşterek faaliyetlerden başka, Türk-İş kendi insiyatifi ile olumlu çalışmalarda bulunmaktadır. Misal olarak Konfederasyon'un Ankara'da kuracağı 3.000 dairelik sosyal mesken sitesini gösterebiliriz. Konfede-

O.E.C.D.

devam

OECD'nin tutumu protesto edildi

rasyon'un üyeleri de bu faaliyetlere fiilen iştirak etmektedirler. Meselâ Otel, Lokanta ve Eğlence Yerleri İşçileri Sendikası, Yeşilköy Hava Alanında ki lokanta tesislerinin işletilmesini üzerine almıştır ve yakın bir gelecekte üyelerinin meslekî eğitimleri için, çok yakında tatil köyleri inşaasına başlıyacak tır.

OECD programı, Türkiye'de sendikaların gelişmesine yardımcı olmuştur ve bu sebepten yardımın kıymeti, Türkiye tarafından takdir edilmektedir. Yardım programı, gayesine erişmek üzeredir ve hattâ temel gayesine eriştiğini ifade etmek mümkündür. Bugün için Türk sendikacılığı, yardım gayesi olan eğitim faaliyetlerini kendi kaynakları ile veya çok az dış yardım ile yürütebilecek seviyededir. Fakat biraz yardıma kısa süre ile ihtiyaç vardır. 1966 programı için yapılan talebin ana hatları, iktisadî kalkınma ile yakinen ilgili konularda, uzun vadeli, uzmanların sendikalarla müşterek çalışması şeklindedir. Bu uzmanlar, meslekî eğitim, işçilerin işyeri yönetimine iştirakleri, İş değerlendirmesi, iktisadî araştırma ve işçi işveren münasebetleri gibi konularda sendikalara yardımcı olacaklardır.

Sendikal yardımı bu devrede kesmenin büyük bir hata olacağını kabul ediyoruz ve yardımın sona ermesi için gösterilen sebepleri anlıyamıyoruz.

Genel Sekreter'in «Teşkilâtın Faaliyetleri» hakkındaki raporuna göre, sendikal pprogramlar, (1) teşkilât tarafından tesbit edilmiş olan teknik yardım esasları ile çok zor bağdaşmaktadır; ve (2) Teşkilâtın özel karakteri ile sendikal yardım programları bağdaşmamaktadır ve milletlerarası hükümetler teşkilâtımız için normal olarak uygun bir faaliyet olmamaktadır. (Bu dökümanın, Türkiye ve Yunanistan'a yapılmakta olan sendikal yardımın hitama ermesine ve sendikal öğretmen programının lağvedilmesine sebep teşkil etmesine rağmen, bir kopyesini elde etmekte büyük güçlüklerle karşılaşmış bulunduğumuzu arzetmekten fayda ummaktayız. Diğer bir tabirle, bizleri alâkadar eden bu hayatî mesele, daha evvelce herhangi bir istişarede bulunulmadan karara bağlanmış bulunmaktadır.)

Yukarıda kısaca temas ettiğimiz (1) noktayı, aynı raporun ikinci paragrafının ışığı altında mütalâa ettiğimiz zaman, aşağıdaki konularda kanaatimizi kesin olarak belirtmekte fayda ummaktayız :

a) 1966 senesi için teklif edilen Türkiye'ye yardım programı, iktisadî kalkınmaya müsbet bir şekilde faydalı olmaktadır. Sendika ve işçi liderlerinin, meslekî eğitim, iş değerlendirmesi, işçi - İşveren münasebetleri, işyeri idaresine iştirak ve diğer konularda eğitmek, ancak iktisadî kalkınmaya müsbet bir şekilde iştirak olarak vasıflandırılabilir. Ancak, teşkilâtımızın birçok diğer teknik yardım programlarının etkilerinin de indirekt olduğunu belirtmek isteriz.

b) Bu program, İnsangücü Müdürlüğümüzün Türkiye'de yürüttüğü yegâne projedir. Yardımın devamı OECD'nin almış olduğu insangücü politikasına önem verme yolundaki prensip kararına da uygunluk teşkil edecektir. Bu program çerçevesinde insangücü problemleri ile alâkalı olarak elde edilecek bilgi ve tecrübe, ileride insangücü sahasında Türkiye'ye yardım yapılırken teşkilâtınıza çok faydalı olacaktır.

c) OECD'nin Türkiye'de tatbik ettiği politikaların desteklenmesine büyük ölçüde yardımcı olacaktır.

d) Yardım, Türkiye'nin kalkınma problemlerine değişik ve yeni bir açıdan bakmaktadır.

e) Teşkilâtımızın 1956 senesinden itibaren bu saha ile iştigal ettiğini gözönüne alarak yeteri kadar tecrübe ve uzmana sahip olduğumuzu ifade edebiliriz.

Genel Sekreter'in raporundaki (2) nolu gerekçeye gelince, «teşkilâtın özel karakteri» tabirinden ne kastedildiğini anlıyamadığımızı ifade etmek isteriz. Eğer bu tabirden kasıt, yardımın yalnız hükümet teşekküllerine verilmesi ise, o zaman Türkiye'de yeni kurulan Ticaret ve Sanayi Geliştirme Merkezi ile Yunanistan'daki Tarım Kooperatiflerine verilmesi kararlaştırılan yardımlar ile tezat teşkil edecektir.

«Milletlerarası hükümetlerarası teşekkül» ün bu kabil yardımlar vermesinin uygun olmadığı yolundaki ifade de aynı derecede sakil düşmektedir. Eğer teşkilâtın «milletlerarası» olması gözönüne alınıyor sa, ILO'nun işçi eğitimi yardımlarının aynı karakter ve vasıfta olduğunu belirtmek isteriz. Yok eğer teşkilâtın «hükümetlerarası» olduğu kastedilmek istenmiş ise, ozaman OECD'ye üye olan birçok hükümetlerin gelişme çabası içinde bulunan ülkelerdeki sendikalara doğrudan doğruya yardımlarda bulunduğuna işaret etmek isteriz. Amerikan Hükümetinin Türk sendikacılığına yardım etmesinin uygun olupta, OECD'nin aynı şekilde yardımlarda bulunmasının uygun olmadığını anlamak bizler için imkânsız bir husus olarak ortaya çıkmaktadır.

Sonuç olarak, Türk sendikacılığına yardımın devam etmesinin, Türk Hükümeti tarafından resmen talep edilmiş olduğunu ve, sizin uzmanlar komiteniz olan, İnsangücü Komitesi tarafından da desteklendiğini belirtmek isteriz. Bütün bu şartlar muvacehesinde, yardımın kesilme sebebinin, sendikalara karşı beslenen antipatinin bir neticesinden başka bir sebeple dayandığını kabul etmemize imkân kalmamaktadır.

OECD olarak Yunanistan ve Türkiye'ye yapılan yardımın kesilmesi yerine, bu yardımın devam etmesini ve hattâ Teşkilâtımızın Avrupa dışındaki gelişen ülkelerin sendikalarına da aynı şekilde yardım imkânlarını araştırmasını talep ederiz. ❞

En iyi dileklerimle, Saygılarımla,

ŞEHİRLERE GÖÇ NEDEN ARTIYOR?

Yazan
BEYCAN TAVUS
TÜRK-İŞ ARAŞTIRMA UZMANI

Şehirlere akımın nedenlerini inceleyen yazı serimize, bu sayıda iki önemli faktörü ele alarak deyam ediyoruz. Bu faktörler, «Büyük Şehirlerimizin sanayileşmesi» ve «İşyeri ve işçi miktarında coğrafî farklılıklar ve şehirleşme» dir

Nüfusun büyük şehirlerde toplanmasını, sanayi ve iş imkânlarının bu merkezlerde toplanması ile izah mümkündür. 1950 sayımında, nüfusu 100 bin'i aşan beş şehrimiz faal nüfusunun, çeşitli iktisadî faaliyet kolları arasındaki dağılışında, tarım sektörü aleyhinde görülen büyük fark, bu şehrin son on yıl içinde gösterdiği nüfus artış oranlarına pek benzemektedir. Tarım, ormancılık, balıkçılık, arıcılık gibi, faaliyet şekillerinden ibaret olan birinci basamak iktisadi faaliyetlerde bulunan nüfusun, diğer sektörlere nazaran, bu şehirlerde pek küçük bir oran teşkil ettiği görülmektedir. İzmir ve Ankara ,bu sektördeki faal nüfus oranı en az olan şehirlerimizin başında gelmektedir. Diğer taraftan, imalât ve inşaat sanayii ikinci; elektrik, gaz, su ve sağlık hizmetleri ile ticaret, banka, sigorta gayrimenkul satışları, ulaştırma, anbarlama ve haberleşme işlerinde ve umumi hizmetlerde çalışanlar üçüncü basamak faaliyet grubu sayılır.

Öte yandan bu beş şehir faal nüfusunun, memleket faal nüfusunun yüzde 37,2 sini teşkil ettiği görülmektedir. Halbuki, bu beş şehrin sektörler itibariyle faal nüfus toplamları alınınca, memleket faal nüfusunun, ayni sektör içindeki oranlarının sırasıyla, yüzdee 10,3; yüzde 42,1; yüzde 48 olduğu ortaya çıkmaktadır. Demek oluyor ki, son iki sektörün birlikte ihtiva ettiği faal nüfus itibarıyla bu şehirler, yurtta o iki sektörde çalışan nüfusun yüzde 90 mı temsil etmektedirler. Bir tarım ülkesi olmasına rağmen memleket faal nüfusunun yüzde 61,5 inin

Şehirlere göç neden artıyor

devam

tarım dışı faaliyetlerde görünmesi bizi yanıltmamalıdır. Zira, verilen faal nüfus rakamları ancak, nüfusu 5 binden fazla olan yerleşme birimlerini içine almakta, dolayısıyla, tarımla geçinmenin esas faaliyeti teşkil ettiği küçük ve köysel yerleşmeleri hesaplar dışında bırakmaktadır.

İşyeri bakımından da, nüfusu 100 bini aşan şehirlerimizin bağlı bulundukları illerin durumu gözden geçirilirse, işyeri sayısının, 1960 istatistiklerine göre, bütün yurttaki işyerlerinin yüzde 66,9 unu teşkil ettiği görülür. Ankara, Eskişehir, İstanbul ve Bursa gibi illerde işyeri sayısının 1952 — 1960 yılları arasında yüzde 100'ün çok üstünde arttığı görülmektedir. İşyeri sayısındaki artış ile, 1960 — 1960 yılları arasında bu şehirlerin nüfus artış oranları kıyaslandığı taktirde Gaziantep hariç, hepsinde işyerleri sayısındaki artışın yüzde 60 ın üstünde olduğu ve şehirleşmedeki artışa uyduğu derhal göze çarpar.

İŞYERİ ve İŞYERİ MİKTARINDA COĞRAFÎ FARKLILIKLAR ve ŞEHİRLEŞME :

Şehirleşmemizde, işçi, işyeri sayısı ve ücret miktarları ile, bunların coğrafî dağılışının da rol oynadığına ve şehirleşmenin yön ve mahiyetine etkide bulunduğuna şüphe yoktur. Coğrafî bölge esasına göre, işyerlerinin 1950, 1955 ve 1960 yıllarındaki dağılışını gözden geçirirsek, Marmara ve Güney Anadolu bölgelerinin 1950 — 1960 yılları arasında işyeri sayısı en fazla artan bölgeler olduğu görülür. Bütün yurttaki işyeri sayısının artış oranı yüzde 251 olmasına karşılık, bu oran Marmara ve Güney Anadolu blögeleri için sırasıyla yüzde 338 ve yüzde 268 dir. Diğer bölgelerde işyeri artış oranları, memleket ortalamasının altında kalmaktadır. En yüksek şehirleşme derecesi olan bölgelerimiz, Marmara (% 43,3) ve Güney Anadolu (% 31,6) dur. Demek oluyor ki, işyerleri sayısı ile, büyük şehirlerimizde ve o şehirlerin bulunduğu bölgelerde nüfus birikimi arasında bir bağlantı mevcuttur.

Miktar itibariyle, işyerlerinin en fazla Marmara, İç Anadolu ve Ege bölgelerinde toplandığı da bir gerçektir. Bu üç bölgedeki işyerleri 1960 da yurtta mevcut iş mevzuatna tâbi işyerlerinin yüzde 78,4 ünü teşkil etmektedir. Bununla beraber, genel işyeri sayısı içindeki oran devamlı olarak yükselmekte olan iki bölge, sadece Marmara ve Güney Anadolu bölgeleridir. Meselâ, Marmara bölgesi, bütün işyerlerinin 1950 de yüzde 32,5 ine; 1960 da ise, yüzde 40,5 ine sahiptir.

Netice olarak denebilir ki, büyük işçi kitlelerine sahip, tam sanayileşmiş şehirlerimiz yoktur. 50 binden fazla işçisi bulunan illerimizin sayısı, 1960 da yalnız üç idi. 10 000 den fazla işçisi bulunanların sayısı ise, 14 ten fazla değildir.

Bütün sanayileşme gayretlerine, işyeri, işgücü ve işçi ücretlerindeki değişmelere rağmen, acaba şehirleşme hızımız, iktisadi alandaki gelişmemiz ve sanayileşmemiz tarafından haklı çıkarılmakta mıdır? Yani şehirlerimizdeki iş imkânları, bugünkü şehirleşme hızını haklı çıkaracak bir tempoda mıdır? Bu soruya cevap verebilmek için güvenilir bilgi elde mevcut değildir. Ancak, sanayileşmede Cumhuriyetin kuruluşundan beri çok yol almış bulunmamıza rağmen, şehirleşmede özellikle son yıllarda görülen hızı normal gösterebilecek bir sanayi ülkesi haline gelmediğimiz ortadadır.

O halde, mevcut iş imkânlarından çok, iş bulma ümidi, köylü nüfusu, bazı büyük merkezlere çekmektedir. Kesinlikle söylenebilecek tek husus, göç edenlerin köylerinde gerçekten bir geçinme sıkıntısının ve işsizliğin bulunduğudur. Sanayileşmenin çok ağır bir tempo ile ilerlemesi, artan işsizliği önleyememekte, şehirlere göç artmakta ve çeşitli sosyal problemler doğurmaktadır.

Toprak reformu ve vaadler

Seçim propogandasına çıkan partilerin hepsinin de, israrla istismar ettikleri bir konu var : TOPRAK REFORMU.

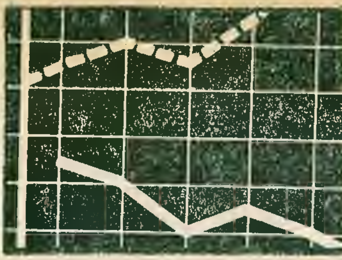
Görünüşe bakılırsa, Türkiye'deki bütün partiler ve müstakbel milletvekili adayları, bu konuyu benimsemiş görünüyorlar. Ama gelin görün ki ,önümüzdeki devre, gene Meclis kürsüsü, toprak reformu konusunda, «seçmene selâm» nutuklarından ileri gidebilen olumlu bir konuşma göremeyecek... Bu ana kadarki tecrübelerimiz, bizi bu yargıya götürüyor...

«Toprak reformu yapmaya çalışacağım, toprak reformu yapacağım, şu kadar toprak bırakıp, şu kadar toprak dağıtacağım, tarım reformu da yapacağım... vs. vs.»

Bütün bu «yapacağım,» «edeceğim»lerin arkasında, akla gelen soruyu ise kimse cevaplandırmıyor : Bu vaatlerini nasıl gerçekleştirecek, hangi mali kaynaktan yararlanacaksın?

Hadi bu sorulardan geçtik... Bütün partilere sorsak ki, toprak reformunu yapmak ya da yapacağınızı söylemek için, seçimleri beklemeniz şart mıydı?...

Zararı yok, bir dört yıl daha bekler; ondan sonra da biz sorarız...

TÜKETİCİ GEÇİM ENDEKSLERİNİN SENDİKALARIMIZ İÇİN, ÖZELLİKLE, TOPLU SÖZLEŞME DÜZENİNDE YARARLANABİLECEKLERİ UNSURLARIN BAŞINDA GELDİĞİNİ GEÇEN SAYIMIZDA YAYINLADIĞIMIZ, «GEÇİM ENDEKSLERİ» BAŞLIKLI YAZININ TAKDİMİNDE BELİRTMİŞTİK. BU DEFA, SERİMİZİN İKİNCİ YAZISINI SUNUYORUZ : ENDEKSLER NASIL HAZIRLANIR?

Endeks ve Fiyat toplama

YAZAN :
LÂLE ERTEM
TÜRK-İŞ ARAŞTIRMA UZMANI

Piyasadaki mal ve hizmetlere ait fiyatları toplamadan önce, her mal ve hizmet etraflıca tarif edilir. Böylece, müstehlik geçim endekslerini hazırlayan daire elemanları fiyapılır. Örnek, tesadüfi veya seçimle olur. Mal ve hizmetleri ararlar. Şüphesiz, her mal ve hizmeti tesbit etmek mümkün değildir. Bunun için örnekleme yapılır. Örnek, tesadüfi veya seeçimle olur. Mal ve hizmetleri araştırırken, yiyecek için tesbit edilen dükkân ve lokantalara gidilir. Diğer fiyatlar ise, posta yoluyla yapılan anketler ve şahsi ziyaretler ile tesbit edilir. Bu şekilde toplanan bilgiler, ev kiraları, ısıtma ve aydınlatma masrafları, sağlık ve seyahat giderleri vs. dir. Bir kısım bilgi ise, kolaylığı bakımından resmi daire ve özel teşkilâtlardan toplanabilir.

Fiyatların, mümkün olduğu taktirde, şehirlerde, aylık olarak tesbit edilmesi faydalıdır. Bunun sebebi, yiyecek fiyatlarının çabuk değişmesi, yani dalgalanması ve bu maddelerin daima aile ihtiyaçlarnda kullanılmasıdır. Dayanıklı malların fiyatları üç aylık olarak tesbit edilebilir. Çünkü, bu malların fiyatları, yiyecekler gibi çabuk değişmez.

Fiyatlar tesbit edildiği sırada elde edilen bilgilerde bazı yanlışlıklar olabilir. Bu yanlışlıklar, örnekleme hatasından, bilgilerin yanlış kaydedilmesinden olabileceği gibi, bazı ailelerin istenilen bilgiyi vermemesinden veya yanlış vermesinden de doğabilir. Bu yüzden endeks tertip edilmeden, bütün hatalar, mümkün olduğu kadar azaltılmalıdır.

GENEL SEYİR

1 Fiyatlarla ilgili bilgi, satıcılardan elde edilir. Değişik kaynaklardan toplanan fiyatlar arasında yapılabilecek yanlış mukayeseleri önlemek için, her satıcıdan tesbit edilen fiyat, satıcı ile beraber görünmelidir. Ancak, bazen, bazı malların satıcıları piyasadan çekilebilir. Bununla beraber, satıcının piyasadan çekilmesi daimi ise, onun yerine yeni bir satıcı piyasaya girer.

İki devre arasında fiyat değişikliği, iki şekilde ortaya çıkar :

a) Eğer ayni madde (marka, boy, kalite) değişik devrelerde, ayrı ayrı fiyatlandırılırsa, fiyat farkı hakiki bir değişmedir.

b) Eğer eski marka piyasadan kalkmış ve yeni bir madde, bu maddenin yerine ikame edilmişse, bu durumda, hakiki bir fiyat değişmesi var denilemez.

Hakiki bir fiyat değişikliği olup, olmadığının tesbiti için;

1. İki fiyat doğrudan doğruya mukayese edilerek, fiyat değişikliği tesbit edilir.

2. Kalitedeki değişiklikten ötürü, değerde meydana gelen artışın ne kadar olduğu tesbit edilir.

Bu şekilde kalitedeki değişiklikten ötürü meydana gelen artış, fiyat artışından çıkarılarak, hakiki bir fiyat artışı meydana gelip gelmediği bulunabilir.

Endeks ve fiyat toplama

devam

Bazı maddeler mevsimliktir. Bunların fiyatlarında meydana gelen değişmeler, belli devrelerde, veya bütün yıl süresince hesaplanabilir.

2 Nisbi fiyatların hesaplanması : Nisbi fiyat değişmeleri fiyatlardaki menfi veya müsbet değişmeleri, endekste herhangi bir karışıklığa meydan bırakmadan gösteren oranlardır. Nisbi fiyat değişmesi, cari devredeki fiyatın, bu devreden bir önceki devredeki fiyata bölünmesi ile elde edilen orandır. Eğer, 10 liralık maddenin fiyatı, 12 liraya çıkarsa, nisbi fiyat 120; 8 liraya düşerse, nisbi fiyat 80 dir.

Nisbi fiyat formülü :

$$\frac{Pn}{Pn-1} \times 100 \text{ dür.}$$

Pn: Cari fiyat

Pn—1 : Bir önceki devredeki fiyat

100 : Yüzde değişimi gösteren rakam

Nisbi fiyat değişikliği üç şekilde hesaplanabilir :

A) Seçilmiş maddelerin ortalama fiyatlarının nisbi değişimi

Seçilmiş maddeler	1 inci devre	2 nci devre
A	5.00	6.00
B	4.000	4.50
C	20.00	20.00
Toplam	29,00	30,50

$$\frac{30.50 \times 100}{29.00} = 105.1$$

Bu şekilde hesaplamada, maddelerin 1 ve 2 nci devredeki fiyatları toplanır. Nisbi fiyat değişmesi, toplam rakamlardan bulunur. Yukardaki örnekte % 5,1 dir.

B) Toplamlan bütün maddelerin ortalama fiyatlarının nisbi değişmesi :

Bütün maddeler	1 inci madde	2 nci madde
A	4.00	—
B	400	450
C	5.0	5.50
D	6.00	6.00
E	5.00	5.00
F	5.50	6.00
G	6.00	6.50
H	—	7.00
	36.00	41.00

$$\frac{41.00 \times 100}{36.00} = 114$$

Bu örnekte «A» maddesinin ikinci devrede piyasadan kalktığını ve ikinci devrede, birinci devrede olmayan «H» maddesinin istihlâk edildiğini görüyoruz. Birinci metoddaki gibi, bütün maddelerin 1 ve 2 nci devreler için fiyatlarını toplar ve ortalamalarını buluruz. Bu toplamalarda, birinci devrede mevcut olmayan «H» maddesinin, ikinci devrede ise piyasadan kalkan «A» maddesinin fiyatları ihmal edilmektedir.

C) Seçilmiş maddelerin nisbi fiyatlarının ortaması

Seçilmiş maddeler	1 inci devre	2 nci devre	Nisbi değişme
A	5.00	6.00	$\frac{600 \times 100}{500} = 120$
B	4.00	4.50	$\frac{4.50 \times 100}{400} = 112.5$
C	20.00	20.00	$\frac{2000 \times 100}{2000} = 100$

120 + 112.5 ± 100 = 332.5

332.5 : 3 = 110.8

Bu şekilde hesaplamada, ilk önce, her mal için nisbi fiyat bulunur. Bunlar toplanır ve ortalaması alınır.

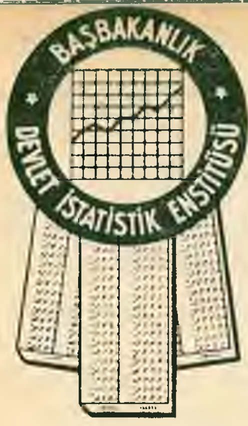
Üç metod da değişik neticeler verir. Genellikle nisbi fiyatı hesaplamada, birinci yol kullanılır. Bu durumda, birinci devredeki «A» maddesini, ikinci devredeki «H» maddesi temsil ediyor gibi görünebilir. Ancak, endekste bu iki maddenin ayni maddenin bir gelişimi mi, yoksa, bambaşka maddeler mi olduğu anlaşılamaz. Bu yüzden iki devredeki, nisbi fiyatların mukayesesi sıhhatli olmayabilir. Üçüncü metodun uygulanmasında, her mala ayni ağırlık verilmektedir. Örnekte, bu, 1/3 dür. Fakat, aslında A nın ağırlığı B den büyük ve C den küçüktür. B malının ağırlığı en küçük ve C malının ağırlığı en büyüktür.

Birinci metod, seçilmiş mallar alındığı ve her bir mal kendi ağırlıkları ile ölçüldüğü için en iyi metoddur.

3 Cari harcama ağırlıklarının hesaplanması : Nisbi fiyatlar cari devre değerlerini, bir önceki devre değerleri ile mukayese etmekle bulunur. Herbir şehir, bölge ve bütün ülke için devre arasında meydana gelen fiyat değişmelerini tesbit etmek için bütün mallar toplam olarak mukayese edilir. Eğer, herhangi bir malın fiyatı tesbit edilmemişse, bu malla ayni grupta olan diğer malların fiyatlarının ortalaması alınır veya bu mala en yakın malın fiyatı tesbit edilir.

GELECEK YAZI :

ENDEKS FORMÜLÜ

İstatistik Enstitüsü fiyat endekslerini nasıl hazırlıyor?..

Ticaret Bakanlığı Konjonktür Dairesinin yayınladığı Müstehlik Geçim Endekslerindeki artışa karşılık Devlet İstatistik Enstitüsünün yayınladığı müstehlik geçim endekslerinde bir düşüş görülmektedir. Başlangıçta böyle bir tenakuzun varlığı manâlandırılamamakta ise de Devlet İstatistik Enstitüsünün endekslerinin yapılışı incelendiğinde bu endekslerin sıhhatsiz neticeler verdiği ortaya çıkar

Bugün Devlet İstatistik Enstitüsü 70 ve 137 maddelik olmak üzere 2 ayrı müstehlik geçim endeksi tertip etmektedir. Tek bir endeks tertip edilip endekse konu olan mal ve hizmetlerin adedinin arttırılması ve bu mal ve hizmetlerin fiatlarının doğru olarak tesbit edilmesi çalışmaları yapılacağı yerde Devlet İstatistik Enstitüsü müstehlikin istihlâkini tam ve fiatları doğru olarak aksettirmeyen endekslerine devam etmektedir.

Devlet İstatistik Enstitüsünün 70 maddelik endeksinde gıda maddeleri, ev masrafları, giyim eşyası ve çeşitli masraflar olarak 4 grup görülür. Bu guruplardaki mal ve hizmetler bugünün harcamalarını tam olarak aksettirmemektedirler. Meselâ masraflarda berber, hamam, doktor, sinema ve otobüs için yaplan harcamalar yer alır. Halbuki herkesin hemen hemen müştereken harcama yaptığı Spor-Toto ve Millî Piyangoya yer verilmemiştir.

137 maddelik endekslerinde de Devlet İstatistik Enstitüsü halen eski yılların istihlâk maddeleri üzerinde herhangi bir değişme yapmaksızın çalışmalarını yürütmektedir. Meselâ bu endekste muhtelif masraflarda çocukların okul giderini sadece defter temsil etmektedir. Giyim masrafları gurubunda ise halen kumaş ve terzi yer almakta, bugün büyük bir gurubun harcamalarını yönelttiği hazır konfeksiyon yer almamaktadır.

Devlet İstatistik Enstitüsünün endeksleri hazırlanırken kullandığı katsayılarda da bir değişme görülmemektedir. .Bu katsayılar herhangi bir mal ve hizmetin o aile içinde harcama oranını aksettirdiğine göre yıllarca aynı kalmalarına imkân yoktur. Sinema, ,tiyatro ve çeşitli yayınlar için yapılan harcamaların arttığı ve dolayısıyla katsayıların değişmesi gerektiği bir hakikattir.

137 maddelik endeks 70 maddelik endekste bulunan maddelerin hemen hemen hepsini kapsamaktadır. Hal böyle olunca bu 2 endeksin ayrı ayrı varlığı Devlet İstatistik Enstitüsünce açıklanmadıkça anlaşılmamakta ve kullanışlı olmamaktadır.

Aşağıda Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından neşredilen Ankara Müstehlik Geçim Endeksinin 1965 Ocak - Ağustos devresi yer almaktadır.

Aylar	Gıda	Giyim	Ev masrafı	Çeşitli masraf	Genel endeks
Ocak	156.5	122.9	125.0	173.1	144.9
Şubat	159.0	124.8	124.7	173.1	146.2
Mart	159.6	125.7	124.9	173.1	146.6
Nisan	171.7	125.7	124.9	173.1	151.7
Mayıs	165.8	152.7	124.9	173.1	149.3
Haziran	173.1	125.7	124.9	173.1	152.3
Temmuz	164.2	125.7	124.9	173.1	148.5
Ağustos	151.8	126.1	125.6	173.1	143.6

Bu rakamlardan anlaşılan konjoktürün dediği gibi hayat pahalılığı değil hayat ucuzluğudur. Genel endeks 1965 Ocağında 144.9 iken 1965 Ağustosunda 143.6 ya düşmüştür. Yani 1.3 puvanlık bir düşüş kaydetmiştir. Tabloya göre giyimde Mart - Ağustos arası ve çeşitli masraflar Ocak - Ağostos arası hiçbir hareket görülmediği kabul edilse bile (konjonktüre göre bir artış vardır) ev masraflarında da görülmediğini söylemek hakikat olmaz. Hakikat şudur ki Devlet İstatistik Enstitüsü 1956 yılından beri kira olarak ikinci semt 2 oda bir mutfak esasına dayanan 150 lira kirayı esas almaktadır. .Böyle bir kira esasına dayanan endeksin hakikatleri ne dereceye kadar doğru aksettireceği açıktır. Kira anketlerinin yapılmasının güç olduğu ve bunun yapılmadığı düşünülebilir. Bu halde dahi Konjonktür Dairesinin yaptığı gibi mesken kaleminin ihmali (ki endeks incelenirken bu bilinmektedir) yanlış bir bilgi vermekten daha iyidir.

Devlet İstatistik Enstitüsünün çeşitli yerli ve yabancı teşkilâtlar tarafından çeşitli araştırmalarda kullanılmak üzere kendisinden alınan endekslerin meydana getireceği hatalı tasarrufları gözönüne alarak gerekli çalışmalarda bulunması veya konjonktür dairesiyle işbirliği yapması temenni olunur. Aksi takdirde teşekküller çalışmalarında sadece İştanbul Ticaret Odası ve Konjonktür Dairesinin endekslerine itibar etmeye devam edeceklerdir.

GREV HAKKI

ÜZERİNDE DÜŞÜNCELER

YAZAN : CAHİT TALAS

Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Kanununun yürürlüğe girmesi iki yıla yaklaşmıştır. Bu devre içinde memleketimizde Toplu Sözleşme Grev ve Lokavt alanında, üzerinde çeşitli yönler den düşünülmesi gereken hadiseler cereyan etmiştir. Geri kalmış bir toplumda «grevi, mevcudiyeti bilinen fakat çok nâdir hallerde başvurulan bir hak olarak cereyan edecek bir hadise» şeklinde kabullenmek şüphesiz çok iyimser bir tahmin olurdu. Böyle bir durum dünyanın pek az memleketine, ve, çok uzun tecrübe, zahmet, sıkıntı ve düşünme yıllarından sonra nasip olmuştur. 1962 yılından bu yana Türkiye'de 90'a yakn grev ilân olunmuştur. Bu grevlerde kaybolunan iş gün sayısı 225 bin kadardır. Toplumun sağlığını ve emniyetini yakından ilgilendiren grevler ise hükümet müdahalesi ile durdurulmuş ve Yüksek Uzaklaştırma Kurullarının aracılığı ile anlaşmalara ulaşılmıştır.

I. Kapitalist ve Sosyalist Sistemlerde Grev :

Grev hakkı esas itibariyle tıpkı sendika hakkı ve hürriyeti gibi kapitalist iktisadî sistemin bir yaratığıdır. Var oluşunun ve bir hak olarak kabul edilişinin sebebi, işçilere, devletin sermaye emek münasebetlerine yaptığı müdahalelerle tesis etmiş olduğu normların dışında ve üstünde çalışma şartları sağlamakta bir müzakere kudreti dengesi rolünü ifa etmesidir. Emek, sermaye münasebetlerine devlet müdahalesi yerine bu münasebetlerin düzenlenmesini tarafların sorumluluklarına bırakmayı tercih eden iktisadî ve siyasî rejimlerde toplu sözleşme ve grev müesseseleri, gelirin, istihsalin muhtelif faktörleri arasında âdil ölçüler içinde dağılmasının başlıca vasıtalarından birini teşkil eder.

Buna mukabil bütün iktisadî hayatı merkezî bir plânın sevk ve idaresine bağlamış, başka bir deyimle bütün istihsal mallarını devlete mal etmiş totaliter sosyalist iktisadî sistemler içinde, toplu sözleşme ve grev hakkı sistemin mantığığının tabiî bir sonucu olarak fonksiyonunu ve muhtevasını yitirmiştir. Bu nitelikteki toplumlarda sendika nasıl klasik anlamı içinden çıkmış ve, devletin ve rejimin, resmî iktisadî ve sosyal politikasının bir çarkı olmuş ise, toplu sözleşme ve grev hakları da merkezî plânın tesbit etmiş olduğu ve emredici mahiyet arzeden istihsal, istihlâk ve gelir dağılımı kuralları içinde anlamsız bir hâle gelmiştir. Bu sebepten ötürüdür ki totaliter sosyalist iktisadî sistemler içinde toplu sözleşme, grev hakkı ve hürriyetinin mevcudiyeti bahis konusu olmamaktadır.

II. Karma Ekonomilerde Durum

Fakat iktisadî sistemi karma bir sistem olan ve aynı zamanda iktisadî kalkınmasını bir plâna bağlamış bulunan memleketlerde ve özellikle Türkiye'de, Toplu Sözleşme ve grev hakkı ve müesseseleri yukarda kısaca değindiğimiz iki zıt sistemin ortasında yer almak mecburiyeti ile karşı karşıya bulunmaktadır. Bu sebepten ötürü mesele çeşitli yönlerden tartışılmaya ve üzerinde düşünmeğe değer bir mudillik arzediyor.

Memleketimizde 1961 Anayasası ile bir hak ve hürriyet olarak tanınan ve 1963 Kanunu ile tanzim edilen Toplu Sözleşme ve grev müesseseleri esas itibariyle kapitalist bir iktisadî sistemin emek-sermaye münasesebetleri içinde düşünülmüş ve Türkiye ekonomisinin geniş ölçüde ve özellikle sınaî sektörde devletin sevk ve idaresinde bulunmakta olduğu gerçeği, Kanunun tedvini zamanında gözönünde bulundurulmamıştır. Devletin özel bir müteşebmis gibi hareket etmeyeceği, devletin önemli bir iş kolunda lokavta gitmiyeceği, devletin elinde bulu-

grev hakkı üzerinde düşünceler

(DEVAM)

nan işletmelerin sevk ve idaresinde işçilerin söz sahibi bulunduğunu, belli bir ölçüde kârı iştirâk sistemінin kabul olunduğu bir düzen içinde kapitalist sistemin mantığından hareket etmek ne dereceye kadar isabet olmuştur? Bu, geçen iki yıllık bir tecrübe devresinden sonra üzerinde durulmaya değer bir sorun olarak ortaya çıkmıştır.

Devletin bir özel müteşebbis gibi hareket etmediği, grev rakamlarının kısaca tahlili ile de belli oluyor. Bugün Türkiye'de çalışma mevzuatının kapsamına giren işçilerin sayısı yuvarlak rakamlarla 950.000 civarındadır. Bunların yalnız 300.000 kadarı kamu sektörü ile iktisadî devlet teşekküllerinde çalışmaktadır. Devlet sektöründe 261 bin işçiyi kapsayan 230 Toplu İş Sözleşmesi yapılmıştır. Bursa mukabil özel sektörde yalnız 171 bin işçiyi kapsayan 802 toplu iş sözleşmesi yapılmış bulunmaktatadır.

Grevlere gelince 90 kadar grevden yalnız 1'i devlet sektöründe ilân olunmuştur. Devlet sektöründe lokavt yapılmamıştır. Bu rakamların ifade ettiği mâna, toplu sözleşme müessesesinin geniş ölçüde devlet sektöründe işlediği ve bu sebepten ötürü de devlet sektöründe ücretlerin ve diğer menfaatlerin özel sektördeki seviyenin üzerine çıkma eğilimi göstermeğe başladığıdır. Bunun yanında diğer bir keyfiyet de, devlet sektöründe bazen ekonominin bugünkü ödeme takatının üstündeki ücret taleplerine çeşitli mülâhazalarla ve birçok hallerde devletin iktisat dışı müdahalesiyle mukavemet edilmeyerek bölgeler ve bir kısım iş kolları arasında ücret dengesizliklerinin ortaya çıkmış bulunmasıdır. Bu durumun tek istisnası devlet sektöründe bulunan her türlü madenlerdeki ücretlerin seviyesidir. Binaenaleyh Toplu Sözleşme Müzakerelerinde müzakere kudreti dengesi devlet sektörü aleyhine bozulmuş bulunmaktadır. Bu durum Türkiye'nin sayısız paradokslarından bir yenisidir.

III. Plân ve Grev

Türkiye ekonomisinin karma karakterinin tabiî bir icabı olarak Türkiye'nin Birinci Beş Yıllık Plânı ve tabiatiyle onu takip edecek plânlar esas itibariyle kamu sektörü ve özel sektör bakımlarından iki ayrı nitelik taşımaktadır. Özel sektör bakımından plân esas itibariyle özendirici, teşvik edici ve yol gösterici ortam hazırlayıcıdır. Emredici bir karakter taşımamaktadır. Buna mukabil kamu sektörü bakımından plân emredici bir niteliği haizdir. Bu sektör için her yıl yapılacak yatırımların miktarı, bu yatırımlardan beklenen hasıla ve yapılması gereken tasarruflar, kullanılacak işgücü ve bu işgücüne ödenmesi gereken ücret anahatları içinde belli edilmiştir. Binaenaleyh kamu sektörü bakımından beş yıllık plân belli bir ölçüde iktisadî hayatın sevk ve idaresini elinde tutan merkezî plânların niteliği haiz bulunmaktadır. Böyle olunca bu sektör için ve özellikle bu sektörün toplum hayat ve menfaatleri ile yakından ilgili kolları yönünden grev hakkının, sistemin mantıkî açısından ele alınması icap eder. Böyle yapılmadığı takdirde plân bakımından kamu sektörünün emredici karakteri geniş ölçüde ihmâle uğramak tehlikesi ile karşı karşıya gelebilir.

IV. Modası geçmekte olan bir vasıta

Bir hak ve hürriyet olması bakımından şüphesiz grev üzerinde siyasî rejimi demokratik ve iktisadi sistemi kapitalist veya karma olan memleketlerde bir tartışmanın açılması mümkün değildir. Ancak yukarıda değindiğimiz gibi karma ekonomilerde kamu sektörü için grev hakkının özüne dokunmaksızın yeni bazı buluşlara ve gelişmelere ihtiyaç vardır. Türkiye bu ihtiyacı zamanla daha çok duyacaktır. Bununla beraber bir bütün olarak mülâhaza edildiğinde, grev, vaktiyle Nehru'nun da işaret ettiği gibi modası geçmekte olan ve kapitalist iktisadî sistem değiştikçe veya bu sistemin yerini, devletin iktisadî hayata müdahalesine muhtelif ölçüler içinde yer ve imkân veren yeni sistemler aldıkça, emek ve sermaye münasebetlerinde bir denge unsuru olmak ve gelirin âdil ölçüler içinde dağılımını sağlayan vasıtalardan başlıcası olmak vasfını yavaş yavaş yitirmektedir. Bugün memleketler ve özellikle gelişme halinde bulunan memleketler için asıl üzerinde durulması gereken mesele bir ücret politikasından çok bir gelir politikası şeklinde tezahür etmektedir. Gelir politikası bütün halkı kapsar ve bu politika içinde ilk mesele istihdam yaratmaktır. Herkese bir gelir sağlandıktan sonra çeşitli yollarla âdil gelir dağılımı meselesi ele alındığında grev hakkı da bu dağılımda diğer vasıtalarla birlikte -eğitim, müterakki gelir vergileri, sosyal güvenlik, sistemleri, kazanılmamış bazı gelirlerin topluma mal edilmesi vesaire kendi rolünü ifa eder. Bütün iktisadî üretim mallarını kamuya mal ederek grevi anlamsız kılmak yerine insanın temel haklarına ve hürriyetlerine değer veren bir siyasî rejim içinde devlet, sermaye ve emeğin işbirliği yolu ile âdil gelir dağılışını sağlamak geleceğin sosyal politikası olarak görünmektedir. Hür dünyanın sosyal politikası bu istikamette gelişmektedir. Türkiye de böyle bir politikaya ayak uydurabildiği ölçüde grevi yalnız varlığı bilinen bir hak olarak muhafaza eylemek yoluna girmiş olabilir.

(FORUM'dan)

Kadın İşçiler

Bu sayımızda, kadın işçiler hakkında hazırlanan bir yazı serisinin ilk yazısını sunuyoruz. Aşağıda okuyacağınız yazı, kadın haklarının tarihte nasıl bir seyir takibettiğine dairdir.

Gelecek sayılarımızda, bu sütunlarda, «Kadının sosyal durumu, «İnsan hakları ve kadının durumu», «Yabancı görüşlere rağmen Türk Cemiyetinde çalışan «Kadın işçilere tanınan haklar», «Sanayide ve küçük sanatlarda kadın», «İsrailde kurulan kadın işçiler bürosu», «Çalışan kadın ve evlilik», İşçi ana», «Sosyal hayatta anne ve çocuğun korunması», «Kadın kazancının aile bütçesindeki rolü», «Kadının çalışma sebepleri» **konuları ele alınacaktır**

Yazan
Gül Neş'e Kutlu
TÜRK-İŞ ARAŞTIRMA UZMANI

Gerek, cemiyetin nüvesini teşkil eden klanda, gerekse bunların genişlemesiyle meydana gelen aşiret içindeki cinsi münasebetleri, şimdiki ahlâk anlayışı ile talif etmeye imkân yoktur. Çünkü, aşiret içinde, kadın - erkek münasebetleri hudut altına alınmış değildir. Durum böyle olunca, çocukların babalarını tayin etmek imkânsızdır. Bu itibarla, akrabalık, çocuğu dünyaya getirdiği inkâr edilemeyen anne tarafından kabul edilirdi. Bunun sonucu olarak da aşiret içinde, kadının mevkii, erkeğe nazaran daha mümtaz vaziyete girmiş, kadın evinde reisi olmuştur. Bu devrede, cemiyet maderşahi kanunlarla idare edilmekte olup, kadın bu sahada faal bir durumdadır. Kadın hakimdir; sulh yapar, dini ayinleri papaz gibi idare eder. Mülkiyet müşterektir. Barış ve sükûn, erkek idarelerine nazaran daha yerleşmiştir.

Daha sonraları, nüfusun çoğalması ve daha büyük birlikler hâlinde yaşama gereği, kadınla erkek arasında daha geniş bir iş bölümünü gerektirip, kadına ev, erkeğe de dışarı ileri düştü. Erkek dışarda çalışırken, işini daha kolay ve çabuk yapmak ihtiyacı ile bazı âletleri icadetti. Bu suretle, özel bir bilgiye dayanan işler, erkeklerin sahasına girdi. Gelişme seyrinde, bu haklara sahip oldukları için, servet kaynaklarına da erkekler sahip oldu... Bunun sonucu olarak da mülkiyet esasları değişti.

Böylece, daha ileri işbölümünde, âlet, silâh ve diğer levazımata artan ihtiyaç dolayısıyla, yeni bir sanatkârlar sınıfının meydana gelmesi ve erkeğin servete sahip olması, kadının hakimiyetini elinden alıp, esaretine başlangıç teşkil etti. Önce, erkek mülkiyete sahip olduğu için, malını kendi meşru çocuklarına bırakmak istedi ve bu sebeple de kadını sadakate mecbur etti. Fakat, kendisi bu zorunluğa tabi olmadan, mali durumunun müsaadesi nisbetinde kadın alabiliyordu.

Görülüyor ki, cemiyetteki iktisadi şartların değişmesi neticesi, erkekler, mali üstünlüklerinden faydalanarak, kadın aleyhine hâkim duruma geçmiştir. Bundan anlaşıldığı gibi, kadının mağduriyeti, esareti ve istismarının kökleri doğrudan doğruya iktisadi sebeplere dayanmaktadır. İçtimai bir nizam kurma zarureti ile, devlet müessesesi kurulunca, kadınlar, daha kötü bir duruma düştüler ve bütün haklarını kaybettiler. Kendileri, ya baba, ya da kocalarının vesayeti altında olup, vasilerinin her dilediğine ve emrine itaata mecbur bulunuyorlardı. Baba ya da kocası ölen kadın mirasa sahip olamazdı; en yakın erkek akraba mirasa girer ve kadına da vasi olurdu.

Önce, Roma kanunları, kadına, kendi malına sahip olma hakkı verdi. Ortaçağda, tek kadınla yaşayan, yalnız Germen'lerdi. Bunlarda da kadının kıymeti erkeğinkinin yarısı idi.

Derebeylik devrinden sonra, Batı dünyasında yerleşen merkezi kraliyetlerde, kadının mevkii, sosyal rüşt bakımından daha parlak olmamıştır. Fakat, 19 uncu yüzyıldan itibaren kapitalizmin gelişmesini takiben kurulan büyük şehirlerde, yüzlerce, binlerce işçi kullanmak gerekti. Böylece, kadınların, erkeklerin yanıbaşında, yeni bir sosyal mevki aldıklarına şahit olundu. Fakat, bu sosyal rüşt yolunda bir gelişme adımı olmaktan ziyade, kıyasıya ucuz ücretle çalıştırılan kadın aleyhinde yeni bir istismar devresinin başlangıcı oldu.

Doğunun İslâm âleminde de durum, benzer bir seyir takibetmiş, yalnız kapitalizm bu ülkelerde gelişmemiş olduğu için, düşük ücretle kadın işçi istismarı, bunun dışında kalmıştır.

Türkiye'de, şehir kadınının sosyal hayatta faal bir mevki alışı Birinci Cihan Savaşı sırasında ve özellikle ekonomik zaruretler altında meydana çıkmıştır. Cemiyetin alt tabakalarında olduğu kadar, aydın sınıf arasında da kadının çalışması tasvip görmüyordu. Bu durum, Cumhuriyet Türkiyesinde, Medeni kanunla saptanan haklara kadar böyle devam etti.

Haberler

MİLLİ PRODÜKTİVİTE MERKEZİ GENEL KURULU TOPLANTISI

Milli Prodüktivite Merkezi Genel Kurul toplantısı, 15 Eylül günü saat 10'da yapılmış ve gündemin en mühim konusu olan M.P.M. ye alınmaları için müracaat eden altı kuruluşun kabulü, yapılacak olan ilk genel kurul toplantısına bırakılmıştır.

Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürlüğü konferans salonunda yapılan toplantıya bakanlıklar, iktisadi devlet teşekkülleri, Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları, Ticaret Birliği Borsaları, işçi teşekkülleri ve üniversitelerin prodüktivite ile ilgili kürsülerinden ve enstitülerinden temsilciler katılmışlardır.

Başkan Halil Tunç tarafından açılan kongrede başkanlık divanının seçiminden sonra, yönetmeliklerin ve iş programının müzakeresi yapılmış ve her iki konu da iki ayrı komisyona havale edilerek, komisyonların 4 Ekim tarihinde yapılacak genel kurul toplantısına birer rapor hazırlaması kararlaştırılmıştır.

Daha sonra gündemin en önemli konusu olan genel kurula yeni üyeler teklifi görüşülmeğe başlanmış, M.P.M. ye üye alınmaları için müracaatta bulunan Türkiye Demir ve Çelik, Türk Hava Yolları, Ankara Sanayi Odası, Sosyal Sigortalar Kurumu, Ordu Yardımlaşma ve Devlet İstatistik Enstitüsü'nün üyeliğe teklifleri, uzun tartışmalardan sonra ilk genel kurulda, bu hususun karara bağlanması kararlaştırılmıştır.

Gündemde başka görüşülecek konu olmadığı için, genel kurul 4 ekim tarihinde toplanarak komisyonların hazırlayacağı raporları inceleyecektir.

Türk — İş'in seri seminerlerinden biri de 31 Ağustos — 3 Eylül tarihlerinde yapılmıştır. Prodüktivite artışı iktisadi kalkınma ve sendikalar konulu Milli seminere katılanlar bir arada.

Başkan Demirsoy'un Suriye ve İrak'taki İncelemesi

Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy, beraberinde Yol-İş Başkanı Halit Mısırlıoğlu ve Türk-İş Eğitim Merkezi direktörü Ferit Azkara olduğu halde, Eylül'ün ilk haftasında Suriye ve Irak'a gitmiştir.

Başkan, ILO (Uluslararası Çalışma Teşkilatı) Genel Kuruluna gittiği sırada, Suriye ve Irak Hükümeti temsilcileri tarafından davet edilmiş, gerek ILO, gerek ICFTU kongrelerindeki Suriye ve Irak'lı sendikacılar bu daveti tekrarlamışlardır.

Dergimiz baskıya verildiği sırada, heyetimiz, Ankara'ya dönmüştür.

TOPLU SÖZLEŞME

TOMİS'İN TOPLU SÖZLEŞMELERİ

Bir süredenberi görüşmeleri devam eden, Konya'da kurulu ve Türkiye Gıda Sanayii İşverenleri Sendikası'na üye, Başak Un Fabrikası ile TOMİS Sendikası arasında yapılan toplu sözleşme pazarlıkları sona ermiş ve Tomis üyelerine önemli imkânlar sağlanmıştır.

Toplu Sözleşme ile izin süreleri artırılmış, asgari ücret 12 liradan 14.40 liraya yükseltilerek diğer ücret kademelerine sırası ile % 15 - 10 - 8 oranında zam yapılmıştır. Ayrıca, yılda bir maaş ikramiye ve birçok sosyal haklar elde edilmiştir.

Tomis Sendikası, toplu sözleşme çalışmalarına Ankara'da da devam etmiş ve İncesu Pastörize Süt Fabrikası ile 1 Eylül 1965 tarihinde yürürlüğe girmek üzere bir

toplu sözleşme imzalamıştır. Bu sözleşme ile üyelerin maaşlarına 50 lira net zam, 75 kuruş günlük yemek bedeli ve sosyal haklar elde edilmiştir.

Ankara Makarna Fabrikası ve Konya'da kurulu Ova Un Fabrikasında bir anlaşmaya varma imkânları kalmadığından, greve gitmeye karar verilmiştir.

MADEN-İŞ İN TOPLU SÖZLEŞMELERİ

Adana, Konya, Diyarbakır, Urfa illeri Zirai Donatım Kurumu'nda çalışan işçiler adına Maden-İş Sendikası ile işveren Zirai Donatım Kurumu Bölge Müdürlüğü arasında yapılan görüşmeler sonunda toplu iş sözleşmesi iki yıl süre ile yenilenmiştir.

Yeni toplu iş sözleşmesi ile, yevmiyeleri 12-21 lira arasında olan işçilerin ücretlerine yüzde 15, 21-29 lira arasında ücret alan işçilere yüzde 10 ve 29-39 lira arasında ücret alan işçilere ise yüzde 7 oranında zam sağlanmıştır.

1 Ağustos 1965 den itibaren yürürlüğe giren sözleşmede ayrıca, doğum, ölüm ve evlenme halinde işçilere izin ve ücretler, elbise, ayakkabı, avcı yeleği ve gocuk verilmesi gibi diğer yardımlar da yer almaktadır.

Öteyandan Maden-İş Sendikası Ankara Şubesi geçtiğimiz ay içinde «Serdar Motor Taşlama», «Özgen Elektrik Ltd. Şkt.», «Kemal Destek Motor Yenileme ve Taşlama Atelyeleri» ve «Mak Kazan Atelyeleri» işverenleri ile giriştiği toplu sözleşme görüşmelerini tamamlamıştır.

«Mak Kazan» da yapılan toplu sözleşme görüşmeleri iki buçuk saatte tamamlanmış ve şube tarafından işveren Mehmet Ali Kibaroğlu, haftanın örnek işvereni ilân edilmiştir.

ŞEKER-İŞ'İN TOPLU SÖZLEŞME HAZIRLIĞI

Şeker-İş, 1966 Ocak ayında yenileyeceği toplu sözleşme için hazırlıklara başlamıştır. Seçilen toplu sözleşme komitesi, hazırlık çalışmalarına başlamıştır.

AĞAÇ-İŞ GREVİ SONA ERDİ

Ağaç Sanayii İşçileri Sendikasının Susurluk grevi sona erdi.

YARGITAY 9. dairesi bir karar ile, işkolu sendikalarının işyerlerinde toplu sözleşme yapma yetkilerini kısıtlamıştır. Fakat Yüce Yargıtay'ın bu kararını olumlu yönde, başka bir karar ile değiştireceğine inanıyoruz.

Resimde bir işkolu sendikası tarafından imzalanan bir toplu sözleşme için yapılan tören görülmektedir.

Susurlukta, dokuz ağaç sanayii işyerinde, toplu sözleşme çağrısına uymadıkları için ilân edilen grev 14.8.1965 tarihinde başlamıştır. 32 gün devam eden greve 40 işçinin hepsi katılmış ve işverenlerin toplu sözleşme yapmayı kabul etmeleri üzerine de greve son verilmiştir. İşverenlerle ayrı ayrı yapılan sözleşmelerle, bütün işyerlerinin İş Kanunu kapsamına alınması sağlanmış ve çalışma saatleri 8 saate indirilerek uygulanmaya başlamıştır. Sözleşmelerle sağlanan diğer haklar ise şunlardır: Sosyal Sigortalara kaydedilmeyen işçiler kalmayacak, sendika üyelerine her yıl 15 günlük bir ikramiye verilecek, sosyal haklar tümüyle uygulanacak ve sendika üyesi işçilerin gündelikleri ne bir ilâ üç lira arasında seyyanen zam yapılacaktır.

Diğer taraftan Ağaç Sanayii İşçileri Sendikası'nın, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Ağaç İşleri Erkek Sanat Enstitüsü ile yapmakta olduğu toplu sözleşme görüşmeleri sona ermiştir. Toplu Sözleşmenin süresi ile mâli konuları dışında bütün konularda anlaşmaya varılmış. fakat, bu oniki maddenin halledilmesi için Uzlaştırma Kuruluna gidilmiştir. Uzlaştırma Kurulundan, sendika dileklerine uygun bir karar çıkacağı sanılmaktadır.

97 İŞÇİ MAAŞ ALAMIYOR

Balıkesir'deki «Kepez Konserve Fabrikası» nda çalışan 97 işçi, aylardan beri maaş alamamaktadırlar. Bu durum karşısında toplu olarak işi bırakmağa teşebbüs etmişlerdir.

Kanunsuz grev yaptıkları iddiasıyla işveren tarafından mahkemeye verilen işçiler hakkında âmme dâvası açılmış ve bu işçilerin üç ay hapisleri istenmiştir.

İşçileri ezen ve nefret uyandıran davranışlarıyla infiale sebep olan işveren hakkında, işçilerin ileri sürdükleri iddialar şunlardır:

1 — Fabrika, çalıştırdığı işçilerden otuz dört tanesine yıllık ücretli izin hakkı tanımamıştır.

2 — Kanunen belirlenmiş bulunan 7-9,5 liralık asgarî ücretin altında, fabrikaya 4-5 liralık ücret vermekte ve kanunu çiğnemektedir.

3 — Fazla mesaîler konusunda, Bölge Çalışma Müdürlüğü'nün izni alınmamış, bu izin alınmadan, işçilere kanunsuz olarak, fazla mesaî yaptırılmıştır.

4 — Revizyon yapılacağı iddiasıyla bütün işçilerin işine son veren fabrika hakkında sendika tarafından dâva açılmıştır.

Türkiye Gazeteciler ve Basın Sanayii İşçileri Sendikası Genel Kurulu 11/12 Eylül tarihlerinde yapıldı. Resimde, olgun bir hava içinde geçen Ankara Şubesi Kongresine katılanlar görünüyor.

Kongreler

BASIN-İŞ KONGRESİ

Türkiye Gazeteciler ve Basın Sanayii İşçileri Sendikası ikinci Genel Kurulu 11 ve 12 Eylül tarihlerinde yapılmıştır. İki gün devam eden Genel Kurul toplantısının birinci günü, kongreyi izlemek üzere gelen kardeş sendika yöneticileri birer konuşma yapmışlar ve delegelere başarılar dilemişlerdir. Konukların konuşmalarından sonra, çalışma ve hesap raporları okunmuş ve genel görüşmelere ikinci gün devam edilmesine karar verilmiştir.

24 delegenin katıldığı Basın-İş Sendikası Genel Kurulu'nun ikinci gününde, raporlar üzerindeki genel görüşmeler sonunda, Yönetim Kurulunun hesaplarının kontrol ve denetiminin yetersiz oluşu ve hesaplarda yanlışlıklar olması ihtimallerinin belirmesi üzerine, Yönetim Kurulu şartlı olarak ibrâ edilmiştir.

Uluslararası Basın kuruluşlarına katılma kararının da alındığı bu Genel Kurulda, Basın-İş Sendikası'nın Ana Tüzüğü de değiştirilmiş ve özellikle, üyeler arasındaki beden işçileri ve fikir işçileri ayırımı tamamen kaldırılmıştır.

Yapılan seçimler sonunda, Basın-İş Sendikası Genel Başkanlığına **Mustafa Ulucan,** Başkan Yardımcılığına **Ayhan Bilgin,** Genel Sekreterliğe **Bekir Çiftçi** ve Genel Saymanlığa da **Rıza Folyaoğlu** seçilmişlerdir. Önümüzdeki ilk Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu Genel Kurulunda, Basın-İş Sendikasını temsil etmek üzere Türk-İş delegeliklerine Ankara Merkez Şube Başkanı **Oktay Poyraz** ile Eskişehir Şube Başkanı **Naci Gelendost** seçilmişlerdir.

TEKSİF İZMİR ŞUBESİNİN KONGRESİ

Türkiye Tekstil, Örme ve Giyim Sanayii İşçileri Sendikası İzmir Merkez Şubesi yıllık genel kurul toplantısı 19 Eylülde Sümerbank Basma Fabrikası konferans salonunda yapılmıştır.

Toplantıda özellikle, işçiler, vergi adaletinin sağlanmasını, Sümerbank Basma Sanayii'nde primlerin adilâne dağıtılmasını, çocuk zammı olarak verilen on liraların yirmiye çıkarılmasını, fazla mesai ücretlerinin zamanında ödenmesini istemiş, Sosyal Sigortalar Kurumu hastahanelerinde işçilere iyi bakılmadığını ileri sürmüşlerdir.

Öte yandan, kongre sırasında toplu sözleşme kapsamına girecek beşbin işçi adına bir önerge verilmiş ve devam eden toplu sözleşme görüşmelerinden kısa zamanda müsbet sonuç alınmadığı takdirde greve gidilirse işçilerin sendikadan üç ay hiçbir istekte bulunmıyacakları belirtilmiştir.

AĞAÇ-İŞ KONGRESİ

Ağaç Sanayii İşçileri Sendikasının şube kongrelerinin yapılmasına devam edilmektedir. 17 şubeden bir kısmı kongrelerini bitirmiş olup diğerleri de bir ay içinde kongrelerini yapacaklardır. Şubeler, kongrelerini tamamladıktan sonra, Genel Merkez Kongresi tahminen Ekim ayı sonlarında yapılacaktır.

ŞEKER-İŞ KONGRESİ

Şeker-İş Sendikası Erzurum Şubesi olağanüstü Genel Kurulu Eylül avı ortalarında yapılmıştır. Kongreyi izlemek üzere Şeker-İş Genel Başkanı Hamdi Güvenen de Erzurum'da hazır bulunmuştur. Kongre sonunda yapılan seçimlerde, yeni Yönetim Kuruluna, **Mehmet Kaya** (Başkan), **Ali Gedik** (Sekreter), **Cemal Aktaş** (Malî Sekreter), **Ahmet Gökalp** (Üye), **Tayyar Kazancı** (Üye), ve **Kasım Öztürk** (Üye seçilmişlerdir.

Bu arada, Şeker-İş Genel Başkanı Hamdi Güvenen, Pancar-İş Sendikası Şube Kongresinde de hazır bulunmuştur.

ÖRGÜTLENME

Sağlık İşçileri Sendikası'nın yurt çapındaki örgütlenmesi hızla devam etmektedir. Balıkesir Şubesi tarafından yapılan son çalışmalar, bu sendikaya iki yeni şube daha kazandırmış, Balya ve Balıkesir şubeleri, ay içinde kurulmuşlardır.

Sendika yetkilileri, örgütlenme çalışmalarına, aynı hızla devam edilmekte olduğunu bildirmektedirler.

TÜTÜN MÜSKİRATIN BİLDİRİSİ

«Türkiye Tütün, Müskirat, Gıda

ve Yardımcı İşkolları Sendikaları Federasyonu TTMGYF» Yürürütme ve Yönetim Kurulları, 13-16 Eylül tarihleri arasında ortak bir toplantı yapmıştır.

Toplantıda aşağıdaki konular ele alınmış ve bu konularla ilgili kararlar, yayınlanan bir bildiriyle kamuoyuna duyurulmuştur. Kararlar şunlardır:

1 — 274 ve 275 Sayılı kanunların boşluklarının saptanması, yapılan ve yürürlüğe konan toplu sözleşmelerde görülen aksaklıkların ortaya çıkarılması,

2 — Sosyal Sigortalar Kurumunun daha rasyonel çalışabilmesi için alınması gerekli tedbirlerin saptanması,

3 — Tekel işçi ücret baremlerinin yeniden ele alınışında en iyi bir çözüm şeklinin bulunması,

4 — Petrol meselesinin, ulusal yararlarımıza en uygun şekilde halli için Türk-İş'in bu yönde çalışmalarda bulunmasının sağlanması,

5 — Temmuz ayından itibaren yürürlüğe giren toplu iş sözleşmesinin yürürlüğe girebilmesi için, işçi - işveren seminerleri açılması,

6 — Yapı kooperatifleri konusunda, çabuklaştırıcı tedbirler alınması,

YÖNETMELİKLER

Ağustos tarihinde imzalanarak yürürlüğe giren toplu iş sözleşmesine göre ek olarak hazırlanmasına karar verilen yönetmelikler, Zonguldak Maden işçileri Sendikası tarafından hazırlanmaktadır. Sendika yöneticileri, yönetmeliklerin hazırlanmasının Kasım ayı başında tamamlanacağını ifade etmişlerdir.

Yönetmelikler, şu konularda hazırlanacaktır :

1 — Takdirî, hesabi, üretim, kesene ve her türlü primlerin tesbit, tahakkuk ve ödenmesine dair formül, cetvel ve talimatlar, tamimlerle ilgili yönetmelik,

2 — İş kazaları vukuunda, zarar göreceklere ödenecek maddî ve manevî tazminat,

3 — İmtihan ve teste tabi tutulacak işçilerin bu imtihan ve testlerde tâbi olacakları usullerle ilgili yönetmelik.

Dünyadan Haberler

300,000 üyeli Avusturya Metal İşçileri Sendikası 7 nci Genel kuruluna katılan 400 delege, ayni zamanda Sendikalarının 75 nci kuruluş yıldönümünü kutlamışlardır.

İNGİLİZ İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU'NUN KONGRESİ

İngiliz İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun (TUC) 97. Genel Kurul toplantısı 6-10 Eylül 1965 tarihleri arasında Brighton şehrinde yapılmıştır. Kongre'ye Konfederas-Halen İngiltere İşçi Sendikaları temsilen 1016 delege katılmıştır. Halen İngiltere İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun üye sayısı 8,771,000 dir.

Beş gün süren Genel Kurul toplantısında olumlu sonuçlar alınmıştır.

ALMAN İŞÇİ LİDERİ «DEMOKRASİ İÇİN MÜCADELE EDELİM» DEDİ

İkinci Dünya Harbinin ilânının 24. Yıldönümü münasebetiyle bir makale yazan Alman İşçi Sendikaları Konfederasyonu Başkanı Ludwig Rosenberg harp tehlikesinin hâla giderilememiş olmasına dikkati çekerek, bugünün dünyasında insanlığın her türlü istikbal endişesinden uzak olarak yaşayabilmesi için demokrasi mücadelesi yapılması gerektiğini belirtmiştir. Rosenberg'e göre demokrasi, mahzurları hakkında söylenenler ne olursa olsun, insanlık için teminat teşkil eden yegane rejimdir Demokrasi için mücadele edilmesi gerektiğini belirten Rosenberg,» **bu mücadele fertlerce yapılması icabeden ve medeni cesaret isteyen bir davranış şeklidir**... demektedir.

25 RUBLE İKRAMİYE VERİP 100 RUBLE ÜZERİNDEN VERGİ KESMİŞLER

Sovyet işçilerinin şikâyetlerini zaman zaman aksettirmek suretiyle, Rusya'da işçinin hükümeti ve idarecilerini tenkit edemediği yolundaki iddiaları çürütmeğe çalışan Sovyet sendikalarının resmi organı **«Trud»** gazetesi son olarak ikramiye meselesini ele almış bulunmaktadır. Makaleye göre bazı fab-

rikalarda Rus işçisine 25 ruble ikramiye verilip, kendilerine 100 ruble aldıklarına dair makbuz imzalattırılmıştır. Başında durumdan şikâyetçi olmıyan işçi, 100 ruble üzerinden vergi kesildiğini öğrenince memnuniyetsizliğini ortaya koymuş ve Trud gazetesi de işçinin Rusya'da idarecisini ve hatta hükümeti tenkit edebileceğini (!...) ispatlamıştır...

HÜR SENDİKALARIN AÇLIKLA MÜCADELE KAMPANYASI TAKDİRLE KARŞILANDI...

Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun Amsterdam'da yapılan Sekizinci Dünya Kongresi'nde ele alınan konulardan biri de **«Açlıkla Nasıl Mücadele Edileceği ve Hür Sendikaların Bu Konudaki Görevlerinin Neler Olacağı»** idi.

ICFTU Sekizinci Dünya Kongresi bu konuda bir karar alarak Birleşmiş Milletler Tarım ve Gıda Teşkilatı (FAO) tarafında yürütülmekte olan **«Açlıkla Mücadele Kampanyası'nın»** istikbalde de desteklenmesini kararlaştırmış ve bu konuda dünya devletlerine çağrıda bulunarak, başarıya ulaşılabilmesi için hür sendikacılık âlemi ile işbirliği yapmanın son derece faydalı olacağını belirtmiştir.

ICFTU Genel Sekreteri Ömer Becu'nun kararı bildiren mektubu nu cevaplandıran Birleşmiş Milletler Tarım ve Gıda Teşkilâtı Genel Direktörü Dr. B. Sen **«teşkilâtlanmış işçiyi açlıkla mücadelemizde yanıbaşımızda görmek bizler için teşvik edici, iftihar edici bir kıymet taşımakta ve bu mücadelemiz de istikbale ait ümitlerimizi kuvvetlendirmektedir...»** demektedir.

FABRİKA İŞÇİNİN SENDİKA DEVLETİNDİR!...

Her komünist ülkede olduğu gibi Polonya'da da **«Fabrikaların işçinin malı»** olduğu yıllardır söylenilmekte ancak, sendikalar, devletin doğrudan doğruya kontrolüne tâbi kukla teşekküller olduklarından Polonya işçisinin şikâyetleri eksilmemektedir. «Komünizmin girdiği yerde hür sendikacılık olamaz» gerçeği bugün diğer komünist ülkelerde olduğu gibi Polonya'da da bütün çplaklığı ile ortadadır. Hür sendikaların mevcut olduğu ülkelerde sendikalar, işçi hak ve menfaatlerini korumak üzere işçiler tarafından kurulan demokratik teşekküllerdir. İşçinin şikâyetleri, meseleleri sendikaları vasıtasıyla ele alınır, halledilmeğe çalışılır. Komünist memleketlerde bunun böyle olmadığının en güzel misalini Varşova'da intişar eden günlük «Express Wieczorny» gazetesinde bulabilmek kabildir. Toplu pazarlık sisteminden ve grev müessesesinin teminatından mahrum bulunan Polonya işçisi ihtilâf ve şikâyetlerini ancak kazaî mercilere müracaatla halledebilmektedir. Gazeteye göre, 1964 yılı içinde 15,600 anlaşmazlık dâva konusu olmuş ve bunların büyük bir çoğunluğu işçi lehine halledilmiştir. Anlaşıldığı üzere işçi ancak kazaî merciler vasıtasıyla istismar edilmesini önleme imkânına sahip bulunmaktadır. Sendikalar ise devlet kontrolünde kukla teşekküller olarak adeta birer sosyal sigorta dairesi gibi faaliyette bulunmaktadırlar. Diğer taraftan komünist ülkelerde tek işverenin devlet olması sebebiyle işçi her zaman için hakkını alabilme imkanına da malik değildir. Çünkü işletmelerin başında bulunan idareci kadro istihsal figürlerinin yüksek olması gayesiyle hareket etmekte ve bu gayeye erişildiği andan itibaren de işçi tarafından aksettirilecek bir şikâyet konusunun kendileri için tehlike arzetmiyeceği kanaatini muhafaza etmektedir.

BOLİVYADA KARIŞIKLIK

Uzun bir süreden beri Bolivyada maden işçileri ile Hükümet kuvvetleri arasndaki çarpışmalar olmaktadır. Son olarak, sakinleşmiş bulunan hava, bir işçi liderinin askeri cunta hükümeti tarafından sürülmesi üzerine, tekrar gerginleşmiş ve çarpışmalar başlamıştır. Maden bölgesinin bu bakımdan tehlikeli bir alan olması üzerine, buralarda oturan işçi aileleri evlerini terketmişlerdir. Kamyonlar veya başka vasıtalarla evlerinden göçüp, çarpışma bölgesi dışına giden işçi aileleri, tekrar yerlerine dönebilmek için çarpışmaların kesilmesini beklemektedirler.

(TÜRK-İŞ 13)

(TÜRK-İS 14)

ANKARA'DA GIDA FİYATLARINDA ARTIŞ

1964 1965

OCAK ŞUBAT MART NISAN MAYIS HAZİRAN TEMMUZ AĞUSTOS

İSTANBUL'DA GIDA FİYATLARINDA ARTIŞ

1964 1965

OCAK ŞUBAT MART NISAN MAYIS HAZİRAN TEMMUZ AĞUSTOS